

2011 m. gruodžio 9 d., penktadienis

Nr. 44 (966) | Kaina 2,50 Lt

D a i l é | M u z i k a | T e a t r a s | K i n a s | F o t o g r a f i j a

2

Angļų muzikos vakaras Filharmonijoje

4

Rimgaudas Karvelis ir Jaunimo teatro istorija

5

Amsterdamo dokumentinių filmų festivalis

Algimantas Griškevičius. „Eskizas saldainių dėžutei“. 2011 m.

Algio Griškevičiaus paroda

Mieli skaitytojai,

PRENUMERATA PRASIDĖJO!

Pagaliau galite užsisakyti „7 meno dienas“ ir žurnalą „Kinas“ į namus.

Taip ir mokėsite mažiau, ir palaikysite mus.

Savaitraščio vieno numerio pardavimo kaina – 2,50 Lt,
o prenumeratoriams – 2 Lt.

Prenumeratos kainos: 1 mėn. – 8,16 Lt; 3 mėn. – 24,48 Lt;
6 mėn. – 48,96 Lt; metams – 81,60 Lt.

Žurnalo „Kinas“ vieno numerio pardavimo kaina – 6 Lt, o
prenumeratoriams – 5,10 Lt.

Žurnalo „Kinas“ prenumeratos kainos: 3 mėn. – 5,10 Lt;
6 mėn. – 10,20 Lt; metams – 20,40 Lt.

Prenumeruoti metams galite pašto skyriuose ir internetu,
tačiau tik iki gruodžio 23 d.

Mūza Rubackytė ir Francesco Nicolosi

D. MATVEJEVO NUOTR.

Nutolstant

Iš laiškų toli nuklydusiam vilniečiui

Edmundas Gedgaudas

Juk nerašinėtume vienas kitam tūlaškui, jeigu kadaise susitikdami nebūtume ipratę pagvildinti, ką išgirdome koncertuose arba iš palankiai susiklosčius aplinkybėms išsigytos plokštelių. Gal to iopročio likučiai mums šiandien pakeičia dienoraštį? Kažkodėl išpūdžiamas apie Luką Geniušą man prieikė būtent anu senųjų pokalbių. Ar vadintini jie pasamprotavimais? Dabartinė rašanti panelepė juos paverstų pasamprotavimais, bet juk mudu (aš tai ypač) dažniau ne protaujame, o tik stengiamės neprarasti ryšių su intuicija. Ji juk rečiau klysta negu protas, ir gal dažniausiai tas, kurį iprasta vadinti sveiku, taigi – Protu. Už Tavo pametėtą paskatą pasisaugoti „recenzijų stilus“ esu iš tiesų dėkingas. Pats jo (kaip ir jū) nebenorius, vis dažniau galvodamas, jog metas iš tų sferų trauktis.

Jau ne sykį Tau esu minėjęs, kad vos švystelėjusių kažkelintame intuicijos sluoksnyje mintį, kuri tuoju dings, sugražina atsiverstas tekstas. Būna, kad dar ir nepažįstamas. Nesugebu to protu paaiškinti.

visuma! O greitieji Chopino tempai prašyti praso saitų su kiekvienu atskiru garsu. Lukas tokiuose Chopino sonatu tarpsniuose spėja juos pakalbinti. Ir net po *Marche funèbre* atskubėjusios pamėklės saugo pakitusi garsų materialumą, finalas igyja krištolo briauną.

Thalberg, Kalkbrenner, Liszt, Herz... Juk Fryderykas skambino visai kitaip negu šie jo amžininkai. O sugebėjo kiekvieno jų bražą parodijuoti! Pats jis liko tasai vienintelis – nuo pat pradžios, nes savo kūrinius skambindamas jis ir kaip pianistas būdavo tik jo pasiektoje viršinėje. Chopino dviasiai artimas romantizmas, o skoniui – klasicizmas. Ar daug šiandien beaptinkti subebančią, nepasitelkiant vaidbos, susiecti tuos du pradus? Ne tik muzikoj. Sakysi, kad *brillant* stiliaus virtuoziškumą jis toleravo, pats jam atiduodamas duoklę. Bet juk taip pat žinom, kad „grynaži romantizmą“ ne itin vertino. Kodėl? Gal kai kas jam atrodė pernelyg tiesmuka, ikyru, „ploksčia“? Liūdesys, euforija, polėkis, pyktis... Romantikų

NUKELTA | 3 PSL.

Nutolstant

ATKELTA IŠ 1 PSL.

kūryboje kai ką galima ganėtinai tiksliai įvardyti. O Fryderykas sklandė sferose, kurias sunku nusakyti žodžiais. Amžininkai, klausydami si jo skambinimo, sakė galintys prieški, kad kito panašaus nėra, bet nesugebėdavo tos nuostabos išreiškiai žodžiais. Isiklausančius stulbindavo neiprastai kintanti formos, minčių, jausmų tėkmė, kuri betgi neatmetta klasicizmo autoriteto. Lukas tą jau savaip suvokia, suprantą, perteikia.

THALBERG! Magiškas anuomet vardas. Šalia atletiško virtuoziškumo jo muzikai reikia ir artistinio lankstumo, protarpais – grakštumo, elegancijos. Tų šiandien nykstančių dalykų. Kai kam atrudė, kad Thalbergas rašė tarsi „trims rankoms“. Jo virtuozinę Bellinio „Somnambulos“ fantaziją festivalyje skambino Francesco Nicolosi, neapolietis. Mūzos pakviestas pabaigos koncertui, *kadai*, regis, patyręs pianistinės sekėms tarpsnių. O aš, jau pažinęs „Normos“ įkvėptą Lisztą ir mane sužavėjusio Masatakos Gotos vizijas, bandžiau išvaidzduoti, kaip šis japonas „Somnambulos“ *bel canto* keltų iki anos katarsinės kaitros. Nes neapoliečio skambinama, ši muzika tepriminė ugnikalnė, primiršusį dūmų kvapą. Su simfoninio styginiųkais svečias trenkė Lisztą „Prakeikimą“, prie kurio nesipräsydinamas pridėjo du bisiukus. Jų neatpažinau. Šervenikas dirigavo pakiliai, taip publiką vedydamas per Lisztą „Prometėja“, Berlio „Rákóczi maršą“, kaskart džiuginantį orkestruote, Beethoveno uvertiūrą „Karalius Štefanas“. Ir tada – Beethoveno-Lisztą „Atėnų griuvėsių“ (fortepijonas, orkestras), labai tinkantys Mūzos Rubackytės sumanyto festivalio pabaigai. Jai pačiai irgi. O bisui sekė Antrosios vengrų rapsodijos versija keturioms rankoms.

Šaunu! Mat buvo dar ir reginukas, nes antrosios partijos émësis Nicolois netrukus, kūrinui skambant, persédo Mūzos vieton, o ji – i jo, vėliau sugrždama išeitinén pozicijon. Taip jie dar ir dar kartoją tą šmaiščiai suramnytą, grakštų fokusuką. Buvo bisui ir Marijai Moravskai pas skirta pjesė, padėjusi Mūzai čiurlionišku potépiu dailiai užbaigtį pianistų šventę.

Gélés, gélés, gélés... Bütini pabaigos koncerto ritualai. Bet juk mūsų filharmonija ir šiaip jų, tegu ir kuklesnių, nestokoja. Prieš kickvieną koncertą tebegvyuoja priminimai, kas šiandien koncertuos, ką išgirsim (ne-retai ir įvertinant). Gal ne tik aš pasijuntu esąs vėpla, nesusivokiantis kur atėjės ir, turédamas rankoje koncerto programą, ne(be)pajégiantis pasiskaityti. O Vilniaus troleibusuose pasigirstančio išrašyto teksto pamokymai mane traktuoją lyg darželinuką, deklamuojančia tartim primindami filharmoniją. Nei sis, nei tas...

Per radiją girdėjau šaunuji estą Reiną Raudą (iš manęs esi gavęs jo eseistinį romaną) samprotaujant apie lietuvių polinkį reikšmintis. Prisiminiau ir mūsų pomégį *Public Relations* paženklintus asmenis rituališkai adoruoti. Neieškok čia nuoširdumo, nes ji išstumė toji PR kosmetika. Tu irgi pastebėjai, jog nuo sovietmečio tolstant tos apraiškos Lietuvoje stiprėja, plisdamos ne tik per šventes, bet ir kasdienybėje, panūdusioje būti *non stop* pakilia, nekasdieniška. O išeina kičas, verčiantis vis dažniau ilgėtis natūralaus ūkiadienių žavesio.

Vis dėlto festivalio Mūza rodė neišsenkantį sumanumą ir energiją. Ji rasdavo, ką apie Lisztą lako-niškai pasakyti prieš kickvieną koncertą. Internetiniuose „Bernardinuose“ skaičiau pokalbių su ja – Mūza Rubackyte, – anot šią muzi-

Mūza Rubackytė ir Robertas Šervenikas

D. MATVEJEVO NUOTR.

kę kalbinusios Dalios Rauktytės, ji „kritikuoju išvardijama kaip ryškiausiai ir svarbiausiai šių laikų pasaulio pianistė“. O pati Mūza, kalbėdama apie Lisztą vaidmenį XIX amžiaus kultūroje, „Bernardinų“ skaitytojui paaikiškina: „Tai asmenybė, be kurios joks kultūrinis gyvenimas Europoje nebūtu vykés“. Tad gal Tave sudominau ir pasiskaitysi pats? Kad ir greta Barańczako.

P.S. Ar pajégtum apibūdinti savo požiūrį į iškilių kūrėjų sukaktis? Kaip tas jų pasiektais aukštumas matuotum? Kalnų – tai nuo jūros lygio. O nuo kur tokį Antaną Gudaitį, Liudą Truiķi, Vytautą Bacevičių? Kartais girdžiu sakant „esame jiems per maži“. Pats irgi panašiai pagalvoju.

Kai prieš šešetą metų minėjom Vytauto Bacevičiaus šimtmetį, šventėm išties imposantūkai.

Bet juk buvo aišku, jog tai – duok-

lé mums „vis dar“ neiprasto masto kūrėjui ir mūsų sažinės apraminiu. Keblumų kelianti sukaktis praeis, ir mes tą Vytautą vėl sėkmingai pamiršim. Tokie tie mūsų ritualai. Norėdami juos pajudinti, turėtume kai ką savyje keisti, tačiau šito juk bijome lyg velniai švesto vandens.

O štai užpernai buvo minimas šio kompozitoriaus ir pianisto sesers Gražynos Bacewicz (prieškariu ją Lietuvoje vadino Bacevičiute) šimtmetus. Lenkams tos kompozitorės ir smuikininkės nereikėjo „prisiminti“, nes jos muzika seniai išibovo koncertų programose, gausiuose išrašuose. Lenkų kultūra – kompozitorės namai, tad ir kitur jos kūryba neįsiaučia esanti benamė. Europa jos muziką pažįsta, vienas didžiuju dabanties pianistų (tā sakau ne „Bernardinams“) Krystianas Zimermanas išrašinėja ir savo koncertuose skambina Gražynos Bacewicz kūri-

nus fortėpionui. Kiek jis nutuokia apie jos broli, rašiusi neprastesnę (kalbant kukliai) muziką, taip pat ir fortėpionui? O gal išvis jam neteko apie ji girdėti?

Nepamiršiu, kaip Andrius Žlabys po 2005-ųjų spalį surengto rečitalio, skirto Vytauto Bacevičiaus kūrybai, viešai prisipažino pasižyntęs taip, lyg būtų aptinkę skrynią su užkastu lobiu. Dabar, po šešerių metų, gal šis pianistas jau šliejasi prie mūsų nepajudinamos nuostatos „...deja, esame per maži“. Bepigu Krystianui (irgi gyvenančiam toli nuo tévynės), nes jo šalis dešimtriopai už Lietuvą didesnė, o ir Gražynos lobų niekas nebuvu užkašęs. Tokios tad ritualiuotos mūsiškių jubiliejų dviprasmybės... Supranti?

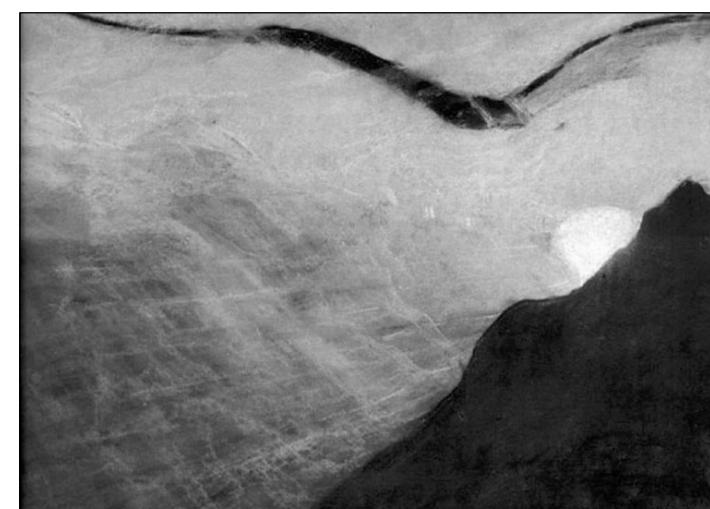
Skaityk Barańczaką. Schuberto melodijos Tau savaimė suskambės. Su jom geriau, kur kas geriau.

Kronika

Japonijoje išleistas Čiurlionio kūrinių fortepionui rinkinys

Siemėt M.K. Čiurlionio mirties šimtmetį gausiai renginių, leidinių ir dedikacijomis minėjo ne vien Lietuva. 2011-uosis UNESCO paskelbus Čiurlionio metais, išskirtinis dėmesys jo kūrybai buvo juntamas net tolimesniuose pasaulyje kampeiliuose. Tai liudija neseniai Japonijoje pasirodės pirmasis Čiurlionio kūrinių fortepionui rinkinys, kuriamė spausdinami vien originalūs, redaktorių neinterpretuoti kompozitoriaus muzikos tekstai. Rinkinį sudarė muzikologas Darius Kučinskas, bendradarbiaudamas su japonų muzikologe Yumiko Nunokawa, išleido vienos stambiausių japonų korporacijų leidybinis padalinys „Yamaha Music Media Corporation“, bendradarbiaudamas su Muzikos informacijos ir leidybos centru. Leidybą parėmė Lietuvos Respublikos kultūros rėmimo fondas.

Kaip savo komentaruose rašo lei-

Mikalojus Konstantinas Čiurlionis. „Žinia“. 1905 m.

dinio sudarytojas, iš visų mūsų klasicinės muzikos kompozitoriu M.K. Čiurlionio muzika, ko gero, buvo daugiausia tyrinėta muzikologų ir sulaukė daugiausiai natū leidinių per praėjusį šimtmetį. Iki šiol išleista nemažai leidinių, kuriuose skirti pagal pateikiamas Čiurlionio natū tekstas, paliekant nuspresti pačiam atlirkėjui, kuris gi leidinys jam ar jai yra pats „teisingiausias“ arba aiš-

kiausiai išreiškiantis kompozitoriaus idėjas. Kickvieno iš ankstesnių leidinių redaktorius siekė pateikti savasias Čiurlionio natū rankraščių redakcijas kaip „suprantamiausias“ ar „labiausiai pritaikytas atlirkimui“, su daugybe pastabų bei pasiūlymų atlirkėjams.

Pastarasis leidinys yra unikalus tuo, kad Jame pateikti tie kompozitoriaus kūrinių, kur jo užrašyti na-

tos nėra taisytos vėlesnių redaktorių ir pateikiamos autentišku (*Urtext*) pavadinu. I rinkinių buvo įtrauktie kūrinių, kurių tekstus buvo nesudėtinga iššifruoti, atkuriant akivaizdžiai praleistus ar „pamirštus“ alteracijos ženklus ar skirtingu šriftu išskiriant nedidelius nepabaigtų kompozicijų fragmentus. Taip pat tie kūrinių, kurie nuo 1970 metų, kai Čiurlionio vardas buvo pirmą kartą išgirstas Japonijoje, skambėjo šioje šalyje. Prie kickvieno kūriniu yra informacija apie jo leidimo ir redagavimo istoriją. Leidinyje pateikti D. Kučinsko ir Y. Nunokawos ižanginiai tekstai, M.K. Čiurlionio tapybos darbų reprodukcijos.

Muzikologė Yumiko Nunokawa pastaraisiais metais nuosekliai studijuoją M.K. Čiurlionio kūrybą, tyrinėja čiurlionianą Japonijoje, bendradarbiaują pristatant gastrolių į Japoniją atvykstančius lietuvių kompozitorius ir atlirkėjus.

Baltijos šalių muzika Y. Nunokawa profesionaliai susidomėjo studijuodama Londono universiteto Goldsmithso koledže. Muziko-

logės ryšiai su Lietuva sustiprėjo 2009 m., Tokijo tarptautinėje knygų mugėje apsilankius Lietuvos ambasados stende, kuriame buvo pristatomos Muzikos leidybos ir informacijos centro išleista naujausia lietuvių kompozitoriu ir atlirkėjų kompaktinių plokštelių kolekcija. Šis susitikimas paskatino Y. Nunokawą aktyviai išitraukti į Lietuvos kultūros sklaidos Japonijoje darbą.

Muzikologė bendradarbiau su leidykla „Young Tree Press“ ren-giant spaudai Vytauto Landsbergio knygą „Čiurlionis. Laikas ir turi-ns“. 2010 ir 2011 m. Y. Nunokawa dalyvavo M.K. Čiurlionio studijų sa-vaitės tarptautinėje konferencijoje Druskininkuose bei II tarptautinėje muzikos interpretacijos konferencijoje „Čiurlionis mūsų laikme-nose“, surengtoje 2011 m. lapkritį Kaune, kur skaitė pranešimus apie Čiurlionio pristatymo Japonijoje istoriją ir recepciją. Jos straipsnis apie Čiurlionio recepciją Japonijoje skelbiasmas ir naujojo natū leidi-nio ižangoje.

MILC INF.

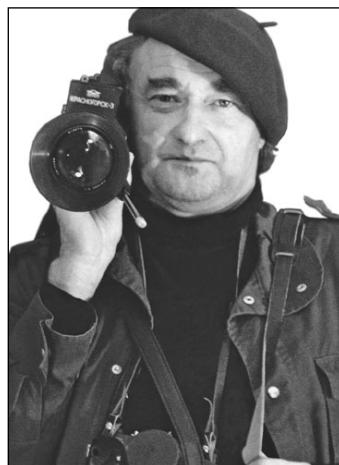
Teatro metraštininkas

Rimgaudas Karvelis ir Jaunimo teatro istorija

Daiva Šabasevičienė

Rimgaudas Karvelis, nuo vaikystės „žaidžiantis“ teatrą, yra gyva Jaunimo teatro legenda. Netapęs futbolininku, šiandien jis smūgiuoja savo darbais: kasmet ne tik Lietuvos teatrui, bet visai mūsų kultūrai padovanoma po filmą, skirtą Jaunimo teatro istorijai. Tragikomikas, ryškių groteskiškų vaidmenų atlikėjas, jis savo profesiją derino ir su teatro istoriko-metraštininko vaidmeniu. Savo fotografijoje susabdės kolegų gyvenimus, sukūrės unikalųjų portretų ir vaidmenų galeriją, šiandien jis pristato filmus apie Jaunimo teatrą: nuo 1965 m. mėgėjiška 8 ir 16 mm kamera Rimgaudas Karvelis fiksavo viską, kas vyksta teatre. Nors Karvelį dažnai sutiks linksmą ir žvalą, jo gyvenimas – vienėliaus gyvenimas, antraip jis niekada nebūtų spėjės užfiksuoti, ką šiandien mums parodo. Kokią gyvenimo amplia galima pri skirti ši žmogui?

Rimgaudas Karvelis filmavo ne tik spektaklius, bet ir repeticijas, sovietiniams metams būdingas teatro talkas, gasteroles, sporto varžybos, kuriose dalyvavo Jaunimo teatro aktoriai (pavyzdžiu, su profesionalais futbolininkais žaidė krepšini, o su krepšininkais – futbolą). Jis buvo ir scenaristas, ir režisierius, ir operatorius, ir montuotojas. 1971 m. Karvelis sukurė 12 minučių filmą „Aktorius diena“, kurio herojus – Rolandas Butkevičius. Filmo fabula juokinga: miega visa šeima – Aktoriu, jo žmona ir vaikas. Virš lovos, prie pat galvos, kabo Stanislavskio portretas. Apglėbęs rankomis Butkevičius laiko dviejų dalių dramą „Zuikio bėdos“. Teksta, kurį reikia išmokti, jis entuziastingai skaito gerdamas rytinę kavą. O vėliau prasidėta kasdienybė: pamiršęs ir teksta, ir strukę, nors už lango bjauri dargana, jis išleikia į teatrą, iš jo – vos išigrūdė į troleibusą (nes nei privatininkų, nei taksi „nepagauна“, jis leikia į televiziją, iš jos – vėl besimokydamas tekstant – atgal į Jaunimo teatrą, į kurio repeticijų salę ne taip lengva ir prasibrauti, nes tuometinė Liudo Giros gatvė panaši į statybvetę. Vos išėjusi, ji apšaukia ne tik asistentę, bet ir režisierius. O aktoriui belieka zuikučiu straksėti, vėl kartoti beprasmiskas mizanscenas, kurias išdidžiai stebi visa reginti Stanislavskio akis. Stanislavskis tokiomis akimirkomis – baisiau už Leniną. Ir kai per plauką galva lieka sveika, „pasigavęs“ „pobiedą“, kuri netrukus sugenda, jis vėl skuba į vaikų darželį, o iš jo – tekinas į Tauro kalną, kuriame jau prasidėjusios „Skapeno klastos“. Viena ranga dar besitepdamas grimą, jis išpuola į sceną... Po spektaklio – į kino studiją, čia filmuojama scena, kur jis yra kariamas... Atsitiktinai išlikęs gyvas, Aktorius švelniai šypsosi. Ir vėl sapnuoja, ir vėl bėga... Tai galima būtų pavadinti net ne „Aktorius diena“, o „Aktorius gy-

venimu“, nuo kurio kartą ir širdis sustoja. Šis nebylus filmas – tai ir puikus epochos veidrodis, ir įvadas į tolesnius Karvelio darbus.

2010 m. Rimgaudas Karvelis sudinėjo teatrinę visuomenę, plačiai auditorijai pristatęs pirmąją Jaunimo teatro istorijos dalį DVD formatu. Ji apima 1965–1975 metus. Istorija prasidėda tada, kai pats sumanymo autorius perskaito 1965 m. sausio 29 d. įsakymą dėl LTSR Jaunojo žiūrovo teatro, pačių teatro žmonių tais pačiais metais perkrikštyto į Jaunimo teatrą, įsteigimo. Teatro administracija ir repeticijų salė buvo įkurdintos Liudo Giros gatvėje 41 (dabar – Vilniaus gatvė, Teatro, muzikos ir kinu muziejaus pastatas).

Tai buvo laikas, kai teatro dekoracijų sandėliai buvo išblaškyti po visą miestą. Spektakliai vykdavo Profesajungų kultūros rūmuose ant Tauro kalno. Sceną Jaunimo teatras gaudavo tik devynias dienas per mėnesį, tik savaitgaliais. Planus galėjo vykdyti tik išvykose. Per dešimt metų Profesajungos kultūros rūmuose, kur tilpdavo tūkstantis žiūrovų, suvaidinta tūkstantis keturiasdešimt spektaklių.

Kartais tenka praleisti begales laiko archyve, kad galėtum restauruoti vieną ar kitą spektaklį, vienos ar kitos asmenybės biografiją. O Karvelio filme regime Jaunimo teatro įkūrėjų, vyriausią režisierę Aureliją Ragauskaitę, pirmajį teatro direktorių Joną Didžiaricką, scenografią Igorį Ivanovą, kompozitorių Feliksą Bajorą, literatūros skyriaus vedėją Gražinę Mareckaitę. Trupė buvo surinkta iš visų Lietuvos teatrų, iš radijo, televizijos: Rolandas Butkevičius, Antanas Šurna, Eugenija Pleškytė, Rimgaudas Karvelis, Gediminas Girdvainis, Saulius Sipaitis, Ferdinandas Jakštys, Laima Štrimaitė, Elvyra Žeberavičiūtė, Algirdas Grašys, Jonas Vaitiekaitis, Lilija Žadeikytė, Karolis Dapkus, Juozas Jaruševičius, Nijolė Gelžinytė, Regina Kazlauskaitė, Marija Dižpetrytė, Česlovas Stonys...

Šiam teatrui pasisekė, nes A. Ragauskaitė atkakliai ieškojo naujų teatro formų, nuo pat pradžių teatras tapo kultūros avangardu. Nors spektakliai „Romeo ir Džuljeta“ ir „Gintaro paukštė“ susilaikė gerų vertinimų, teatramas būdinga gruopučių kova baigėsi A. Ragauskai-

tės atleidimu. Jos kūryba vėliau skleidėsi Šiaulių dramos teatre.

Karvelis jautriai užfiksavo jau pirmosios premjeros – W. Shakesperė'o „Romeo ir Džuljetos“ kūrimo aplinką: išpudingą reklaminį stendą, besidriekiantį per ilgą pastato sieną, besigrimojančius aktorius... Jis puikiai atskleidė to meto teatro sampratą, kuri labai skiriasi nuo šių dienų. Nuo aštuntos ryto – trenai, šokių, fechtavimų, sceninė kalba, – visa tai, ką daro studenai... A. Ragauskaitė buvo sukūrusi itin griežtą teatro kasdienybės discipliną, trupė buvo paruošta aukštam skrydžiui. Gal dėl to tikruoju teatro gimtadieniui ir laikoma 1966 m. gegužės 26 d., kai įvyko šio spektaklio premjera. Pagrindiniai aktoriai prisimena ne tik repeticijas, kurias vedė įvairiuoju specialistu, bet ir popremjeronių džiaugsmą: sauļę, svečius iš Estijos, didžiulius vaišių stalus, kurie stovėjo tuometinėje šokių salėje. Laiminga nuojaunta išpranašavo intensyviai šio teatro atėitį. Karvelis tiksliai pertekė spektaklio nuotaiką, montuodamas ir įvairias nuotraukas, ir pasakojimus, ir autentiškas anuomet nufilmuotus kadrus.

Toliau – jautriai atskleista A. Ragauskaitė pakeitusio Vytauto Čibiro kūrybos pradžia šiame teatre. Nors J. Osborne'o „Atsigrežk rūstybėje“ daugiau atspindėta nuotraukomis, autorius užfiksavo repeticijas, režisierius pokalbius su Butkevičiumi, Pleškyte, iš kurių gali spręsti apie išskirtinį Čibiro dėmesį aktoriui. J. Švarco „Drakonas“ parodytas ne tik kaip etapinis Čibiro spektaklis, bet ir kaip ryskus to meto veidrodis: alegorija tapo diktatoriškos santarkos atspindžiu.

Jaunimo teatro istorija klostesi nuosekliai. Čibiras į šį teatrą pakvietė savo mokinę Dalyą Tamulevičiūtę, tik ką grįžusi iš mokslo Maskvoje, o ji vėliau – Eimuntą Nekrošiu. Į teatrą įsilejio Čibiro parrentas aktorių kursas, vėliau – Tamulevičiūtės dešimtukas. Karvelis daug dėmesio skiria aktorių ugdymui atskleisti: nufilmuota daug judesio repeticijų, visi ryškesni muzikiniai spektakliai, kurių būta nemažai. Žvelgiant į unikalius Karvelio kadrus, nesunku suprasti, kodel šis teatras Vilniuje tapo didžiuoliu traukos centru.

Taikliai papasakota apie muzikos ir dainų pripildytą „Pepe Ilgakojinę“ (1971): iš akijų trykštą dirbtinių ašarų fontanai, o žavioji, vaikų pamilia Nijolė Gelžintytė scenoje greitesnė už vjurkų! Į spektaklio atmosferą įterpta ir gyva vaikų reakcija. Dėsninė, kad pjesę apie Lietuvos likimą – Kazio Inčiūros „Gulbės giesmę“ (1975) – statė Kazimiera Kymantaitė. Jaudina repeticijų kadrų, režisierės žodžiai: „Vyrai, reiki mylėti Lietuvą!“.

Legendinės Čibiro režisuotos Molière'o „Skapeno klastos“ buvo rodomos net šešiolika metų (1969–1985). Šiuo spektakliu ir užbaigia-

ma pirmoji Jaunimo teatro istorijos dalis, kurioje Karvelis ne tik už kadro komentuoja dokumentinius faktus, bet ir subtiliai išreiškia savo požiūrį į vieną ar kitą situaciją. Tai ne tik sušildo siužetus, bet ir formuoja filmo dramaturgiją – viskas pasakoja autorius vardu.

1975–1985 metus apimančioje antroje dalyje, kuri buvo parodyta Jaunimo teatre lapkričio 28 d., viskas atrodo labiau disciplinuotai. Čia – konkretūs, tvarkingai sugrupuoti įvykiai, Karvelio balsas tik „dokumentuoja“ premjeras. „Lyrinių nukrypimų“, be kurių neįsivaizduojamas teatro gyvenimas, šioje dalyje beveik nėra, gal tik kai kurie kabantijų bando timptelėti „paklodę“ į save. Labiausiai įsimena Rolando Butkevičiaus veidas, jo susikaupimas ir išgyvenimo gilia paskutinėjame jo vaidintame spektaklyje „Brolis Alioša“ (1984), simboliškai nusinešusiam Aktoriaus gyvybę. Ir retai teatralų draugijoje šiandien sutinkamas Arūnas Storpirštis, kaip prieš du dešimtmecius sužavėjęs savo mėstymo kultūrą ir sąmoną. Talentai niekur nedingsta. Karvelis juos ir vėl suranda.

Antrosios filmo dalies centre – Dalios Tamulevičiūtės „dešimtukas“ ir jo klestėjimo periodas. Profesajungų kultūros rūmai, „Nuogi karaliai“ ir jų nuoga istorija... Užfiksuojaistorijai svarbūs režisierų veidai, jų pasiskymai. Dalių Tamulevičiūtė matome pačią įvairiausią, o Eimun-

tas Nekrošius šiame filme jaudinasi, kalba nedaug, bet iš esmės. Grįžęs iš Maskvos 1979 m., jis organizuoja įsilejio į kūrybingo teatro ritmą.

Minėdamas datas ir suvaidintų spektaklių skaičius, Karvelis atkreipia dėmesį, kad Jaunimo teatre buvo susiformavusi tradicija premjeras rodyti prieš pat Naujuosius metus. Viena iš tokų premjerų 1980 m. gruodžio 30 d. buvo Eimunto Nekrošiaus „Kvadratas“. Rodos, ne naujametinis turinys, tačiau išgyvenimo intensyvumu pakylėjantis žmogaus dvasią. Šioje filmo dalyje bene gražiausiai ir emocionaliausiai atskleistas „Kvadratas“, puišiai nufilmuotas Dalios Overaitės ir Kosto Smorygino „šokis“ ant cukraus gabalėlių, virstančių baltais miltais.

Antrosios dalies scenarijaus autorius Vidmantas Gaigalas ir monituotojas Vincas Kubilius „apvalė“ filmą nuo pašalinų kadru, išpėdami žiūrovus, kad reikia laukti ir trečiosios dalies, kurioje vėl dominuos pats Karvelis, prifilmavęs ir teatro gastrolių, ir įvairių švenčių... Laidotuvų pažadėjo nedėti, nes aktoriai amžinai gyvi.

Šiandien teatriniame pasaulyje nedaug tokį šviesių įvykių, į kuriuos susirenkama su džiaugsmu ir iš kurių išeinama su spindesių akyse. Nors širdį kartais ir suspaudžia praeities nostalgija, šis vienijantis jausmas yra labai brangus.

Kronika

Artistinė iniciatyva – prieš smurtą

Lapkričio 26 d. Vilniaus rotušėje ir gruodžio 3 d. Šv. Kotrynos bažnyčioje VšĮ „Meno ekspansija“ surengė muzikinio-teatrinių renginių „Sudeginti negalima pasigailėti. Joanas Arkietės manifestas“ rodymus. Šioje sceninėje kompozicijoje panaudoti temos ir arijos iš Giuseppe's Verdi operos „Giovanna d'Arco“, taip pat Bernardo Shaw dramos „Šventoji Joana“ ištraukos.

Kompozicijos autorė ir Joanas Arkietės vaidmens atlikėja – aktorė Eglė Tulevičiūtė. Ji yra vaidinusi tuometiniame Lietuvos valstybiname akademiniame ir privačiame „Vaidilos“ teatruose, vėliau paruošusi ir atlikusi daug individualių sce-

ninių ir poezijos programų, daug gastroliavusi po Lietuvą ir užsienį.

Arijas ir rečitatyvus iš operos „Giovanna d'Arco“ spektaklyje atlieka tarptautinių konkursų nugalėtoja, solistė Natalija Katilienė (soprano). Žygimanto Čmeliausko aranžuotas operos ištraukas atlikę Eglė Perkumaitė (fortepijonas), Viita Siugždinienė (violončelė) ir Laima Šulskutė (fleita).

Renginys „Sudeginti negalima pasigailėti“, skirtas Joanos Arkietės (1412–1431) artėjančioms 600-metiniams, yra tarptautinės socialinės akcijos „16 aktyvumo dienų prieš smurtą prieš moteris“ Vilniuje programos dalis. Paskutinį, trečią kartą minėtoje akcijoje spektaklis bus parodytas gruodžio 10 d. 19 val. Vilniuje, Šv. Jonų bažnyčioje.

RENGĖJŲ INF.

Kompozicijos „Sudeginti negalima pasigailėti. Joanas Arkietės manifestas“ atlikimas Vilniuje, Šv. Kotrynos bažnyčioje

Festivalis, teikiantis viltį

Tarptautiniams Amsterdamo dokumentinių filmų festivaliui pasibaigus

Gintė Žulytė

24-as tarptautinis Amsterdamo dokumentinių filmų festivalis (IDFA) pasitiko žiūrovus pagausėjusia filmų programa. Didžiausi ir geriausi pasaulio dokumentinių filmų festivaliu dažnai vadinamas IDFA šiemet pasipildė ir keliomis naujomis programomis „Brazilijos kinas“, „Muzikos dokumentika“ bei „Žalioji dokumentika“. Dar kino mėgėjai džiaugėsi nemokamomis filmų, rodytu IDFA prieš kelerius metus, peržiūromis interne ar pamatė specialias pokalbių laidas per IDFA internetinę televiziją. Tačiau nors filmų, renginių ir žiūrovų buvo gausu, festivaliu pavyko išlaikyti jaukią ir neformalią atmosferą.

Per atidarymą IDFA direktorė Ally Derks teigė, kad IDFA – tai „festivalis, teikiantis viltį“. Specialioje pokalbių laidoje ji patikslino, kad „viltį teikia ne tik filmų turinys, bet ir naujų pasakojimo formų įvairovė“. Kiekvienas žiūrovas, „nardydamas“ po gausią festivalio programą, išsinešė skirtinges išpūdzius, bet turbūt daugelis pajuto tris esmines šiuolaikinių dokumentinių filmų viltis.

Pirmoji viltis. Filmas leidžia pasidalinti skausmu ir veikia kaip vaistas?

Kaip ir pernai, šiemet parodyta daug filmų, kurie profesionalių dokumentinių filmų kūrėjų sumontuoti iš videokameromis ar mobilaisiais telefonais neprofesionalų užfiksuočių medžiagos. Jauna prancūzų režisierė Manon Loizeau filme „Laiškai iš Iran“ („Letters from Iran“) bando perteikti „Žaliosios revoliucijos“ žlugimo nuotaikas ir jo pasekmes Irano žmonėms. Šiai rekonstrukcijai režisierė panaudoję vaizdo medžią, slaptai nufilmuotą ir „nutekintą“ pačių iraniečių. Dažniausiai filmuoti žiaurus studentų rengtų taikiu protestų malšinimas, kalbinamos nužudyti bei dingusių be žinios „Žaliosios revoliucijos“ aktyvistų motinos. Daugiausiai žiūrovų simpatijų sulaukęs bei specialiuoju IDFA žiuri prizu apdovanotas filmas „5 sulaužytos kamerų“ („5 Broken Cameras“, rež. Emad Burnat, Guy Davidi) taip pat sumontuotas iš apie šešerių metus Emado Burnato filmuotų asmeninių gyvenimo įvykių. Individuali perspektiva padeda režisierui intymiai perteikti Izraelio ir Palestinos konfliktą. Tačiau keli žiūrovai prisipažino, kad filmas pirmiausia sužavėjo ne vaizdais, o jautriu ir nuoširdžiu pasakotojo balsu, kuris nepriminė bejausmio ir visažinio „Discovery“ stiliums užkadrinio balso. Jau antrus metus IDFA žiuri įvykių dalyvių karštuojuose pasaulyje taškuose nufilmuotą medžią galėti norėčiai jai pritaikyti medijų antropologės Barbie Zelizer išsakyta mintį apie fotografijos terapinę galia: „Vaizdai padeda liudyti įvykius, kuriuos sudėtinga papasakoti žo-

džiaišas.“ Filmų „Laiškai iš Iran“ ir „5 sulaužytos kamerų“ medžiaga skiria ne nustebinti žiūrovus sensacingais vaizdais, kuriuos dažnai matome televizijos ekranuose, bet paliudyti ir, svarbiausia, pasidalinti skausmu su kitais pasaulio gyventojais.

Kino terapijos galią išpažįsta ir profesionalūs kūrėjai. Prancūzų kino operatorius Laurent'as Hasséas, tik atsigavęs po autožygkyje patirtos sunkios traumos, nusprenād leistis į trijų mėnesių kelionę pėsčiomis iš Prancūzijos šiaurės į pietus. I kelionę jis pasiima pakeleivę – filmavimo kamерą. Jai pasakoja apie savo potyrius, taip pat filmuoja ir kelyje sutiktus žmones. Jų režisierius klausia, rodos, tokio parasto, bet nelengvai atsakomo klausimo: kas yra laimė? Vis dėlto po savo netradicinio kelio filmo „Laimė... Pažadėtoji žemė“ („Le bonheur ... terre promise“) peržiūros režisierius prisipažino, kad jam artimiausia laimės savoka ta, kuri apibūdina žmogaus sieki patirti pilnatvę. Režisierius patikslino, kad būtent filmas jam padėjo artėti link jos.

Brazilijos dokumentinio kino meistras Eduardo Coutinho pilno metražo filmų konkursinėje programoje pristatė naujausią kūrinių „Dainos“ („Canoes“). Režisierius pasirinko jam iprastą „kalbančių galvų“ formą, bet, kaip dera tikram kino magui, filmuodamas tuščioje, tamsioje teatro scenoje ant kėdės sėdinčius ir kalbančius žmones, Coutinho geba atverti jų sielų gelmes. Atskiras gyvenimo istorijas režisierius nepastebimai sujungia į vienitą audinį, kuriame išryškėja apibendrintas Brazilijos gyvenimo vaizdas ir globalių reiškinijų kontūrai. Raktu į žmonių širdis tampa daina, lydinti žmogaus gyvenimą. Tačiau filmo herojų atviravimais nėra savitkslis. Pabaigoje režisierius paklausia moters, išgyvenančios skaudžią meilės istoriją, ar padėjo pasipasakojimas pries kamerą? Šis klausimas atskleidė kino kritikų liaupsinamojo sugerbėjimo prakalbinti žmones prigimti. Tai – tikėjimas gydančia kino galia, kuri padeda susitaikyti su prarasta meile, atrasti bei pamilti gyvenimą iš naujo.

Antroji viltis. Filmas gali sujungti pasaulį?

Žinoma, noras pasipasakoti ir pasidalinti skausmu visuomet veda į simboliską „kitą“. IDFA programos įvairovė liudija sieki tiesi tiltus tarp žmonių ir šalių, taip sujungiant pasauly. Irano kino režisierius Jafaras Panahi, laukdamas teismo nuosprendžio (už režimo kritiką), nusprenād sukurti filmą „Tai nėra filmas“ („This is not a film“). Padedamas draugo, Irano dokumentinių filmų kūrėjo Mojtabos Mirtahmasbo, jis pasakoja apie naują filmą, kurio galnickad negalės sukurti. Savo bute ant kilimo jis pažymi įsivaizduojamą filmo erdviių kontūrus, pasakoją siūzetai, aiškina, kaip turi būti filmuojama. Vis dėlto pusiaukelėje

„Sraigų planeta“

Panahi sustoja ir klausia: „Kokia prasmė pasakoti filmą?“ Nors „Tai nėra filmas“ neatkarus viso Panahi filmo scenarijus, jis perteikia režisierius būseną, kai per kraštus trykštanti kūrybinė energija iš pastutiniųjų bando kovoti su režimo gniaužtais. Irašytas į USB laikmeną ir slapčia pergabentas per Iranos sieną, filmas keliauja po didžiausius kino festivalius ir tampa nematomąjį, jungiančią iš šalių negalintį išvykti režisierius iš išorinių pasaullių, kuriame pripažystama kūrybos laisvę. Tikrojo antipodu galima pavadinti rusų dokumentinių filmų meistrą Viktorą Kosakovskį. Šis režisierius galėjo neveržomai keliauti ir naujausią filmą „Tegyvuoa antipodai!“ („Vivan las antipodas!“) kūrė įvairose pasaule vietose. Keliaudamas po Rusiją, Argentiną, Haitį, Kiniją ir kitas šalis Kosakovskis ieško „antipodų“ – pasaule tašką, kuris yra išsidėstę vienas priešais kitą, jei juos sus Jungtume skersmeniu kiaurai per Žemės rutulį. Ambicingas siekis filmu sujungti pasauly nėra lengvas net Kosakovskiui. Išlepinti „kosakovskiško“ gebėjimo įžvelgti įvykius ir veiksmą ten, kur kitas jų nė nepastebėtų, žiūrovai šiam filme galbūt pasiges atstiktinumų ir staigmenų. Tačiau filmas neabejotinai žavi avantiūrisku noru pažvelgti į Žemę beveik kosminiu žvilgsniu ir surūpinti Žemės rutulio sakmę. Režisierius „sujungia pasauly“, kuria jo vientisuomo jausmą ir konstruodamas siužetą, ir montuodamas. Pavyzdžiu, rodoma, kaip Botsvanos gyventojai nerimauna dėl prisiartinusiu liūtų, galinčių suėsti jų šunis, o tuo pat metu Haityje (jis yra Botsvanos antipodas) dingsta šuo. Montuojant labiausiai „pasitarnauja“ vėjas ir vanduo, kurie neveržomai juda visoje planeetoje milžinišku aptykos ratu. Filmas žaismingai klausia, gal esame arčiau vieni kitų, nei manome?

Kino galia suartinti Izraelio ir Palestinos gyventojus tiki vokiečių režisierius Marcus Vetteris. Viltis jis norėjo įgyvendinti filme „Jenino kino teatras“ („Cinema Jenin“). Režisierius Jame tapo vadybininku, padedančiu palestiniečiams atgaivinti seną Jenino kino teatrą. Kito vokiečių režisierius Jenso Wenkelio filmas „Lagosas – vieno miesto užra-

itas yra kaimelio gyventojų draugas, dažnai sulaukiantis draugiškų pašaipų apie kuriamą filmą. Rodos, jie taip nutolę nuo „pasaulio centro“, kad nebesitiki tapti modernūs, bet kaimelio kasdienybę nuolat lydi juokas ir pokštais. Nors režisierius po filmo prasitarė, kad filmas negali iki galo pertekti buvimo su šiai žmonėmis jausmo, žiūrovai pažunta jų kasdienybės pojūcių sodrumą, meilės ir rūpesčio kupinus tarpusavio ryšius.

Abu pagrindinius festivalio prižus pelniusius filmus taip pat galima vadinti odo žmogiškumui. Geriausiu pilno metražo kategorijoje pripažintas režisierius iš Pietų Korėjos Seung-Jun Yi filmas „Sraigų planeta“ („The Planet of Snails“) be galio subtiliai atskleidė aklo ir kurčio viryo ir žemaūgės moters meilę. Moteris, norėdama ką nors pasakyti savo vyru, švelniai ant jo pirštų tarsi ant rašomosios mašinėlės spaudo ženklius, reiškančius raides. Jis atsako jai balsu. Tačiau kažin ar toks bendravimas padėtų jiems būti kartu, jei ne, kaip teigama filme, „atviras ir neužhipnotizuotos jų sielos“. Pasak žuri, šis filmas yra „meilės ir atjautos portretas, patvirtinančios jausmų galią“. Iš tiesų, jis galima būtų pavadinti ir XXI a. „Giesmių giesme“. Kurdamas filmą, režisierius, rodos, ištrypsta, palikdamas tik herojus. Vargu ar įmanoma arčiau ir intymiai priartėti prie kito gyvenimo.

Panaši mintis kilo ir pasižiūrėjus Jorge Gaggero filmą „Montenegro“ (rež. Jorge Gaggero), pelniusį geriausio viudutinės trukmės filmo prizą. Režisierius jautriai tapo žvejo Montenegro, gyvenančio mažoje upės saloje, portretą, atskleidamas žmogaus trapumą ir pamažu dylantį kūną. Montenegro nesureikšmina, o kartais net nuvertina savo gyvenimą, bet vis tiek jি myli. Jis pripažista žmogaus laikinumą ir jam nesispriešina. Žmogaus viduje raimai tiksi biologinius laikrodis, kurį pamiršta skubanti visuomenė. Bet laikrodis primena, kad yra laikas gyventi, dirbtį, džiaugtis ir liūdėti, bei laikas pamažu nykti ir mirti.

Svarbu ir tai, kad iš šių filmų daugelių žiūrovų, ko gero, pirmiausia išsinėja ne žinią, o vaizdus ir jausmus. Ir „Sraigų planeta“, ir „Montenegro“ liudija, kad žmogaus pojūčiai neatsiejami. Pasinaudojus kino teoretikės Lauros U. Marks terminu, šiuos filmus galima pavadinti „pojūčių kinu“. Kino vaizdai pažadina ne tik regą, bet ir kitus pojūčius, perteikia herojų jausmus bei juos gaubiančią atmosferą. Abu festivalyje triumfavę filmai nekelia globalių problemų, nekalba apie pasaulinę krizę, neskuba į pagalbą, bet atsigrežia į mažus žmones ir juose glūdintį žmogiškumą. Galbūt tai ir yra vienos problemų sprendimo būdą, o kartu ir riba, kuri vis dar skirią dokumentinių kinių nuo televizinių dokumentikos? Juk būtent tokie filmai teikia stipriausią viltį?

Pasakojimas su paralelinėmis istorijomis

Algio Griškevičiaus paroda „Nuojautos“ LDS „Pamėnkalnio“ galerijoje

Aistė Paulina Virbickaitė

Néra čia ko slėpti. Kalbant apie paveikslus, žmones dažniausiai domina du klausimai: per kiek menininkas juos nutapo ir už kiek praduoda. Kolegoms menininkams dar smalsu, kur pirkti porėmiae ir kokios firmos gruntas bei dažai. „Rinktine“ kultūringai publikai, be kainos klausimų, aktualu ir tai, ar menininkas geras, ar ne. Tokioje situacijoje vienas iš būdų grįžti prie meno kūriui yra pasakojimas. Tad ir papaskosiu apie nesenai atsidariusių menininko Algio Griškevičiaus tapybos ir objekto parodą bei pakeliui pasidaliniu keliomis istorijomis, kurių dalis šio menininko paveikslų gerbėjų nesitikėtu išgirsti.

Naujausi A. Griškevičiaus tapybos darbai išlaiko šiam menininkui būdingą ir lengvai atpažistamą stilium bei nuotaiką. Pavadinime ją periferine jausmine būscena. Kai matome, kaip leidžiasi prisiminimui šešliai. Dabartis dar ryški, bet jau užsidgeg laukimo žibintai. Sutemų metas viliojantis ir labai gražus. Gal todėl, kad trapus ir trumpas. Tuoj jis baigsis, užžiebsim visas šviesas ir vėl guviai planuosime, griausime ar kursime. Bet kol toji neryski būsena tēsiasi, stebėdamiesi fiksuoja nežinia iš kur atklydusias savo mintis ir vadiname jas nuoautomis. Vieni Algio Griškevičiaus paveiksluose regi ištempę laiką iki branduolinės katastrofos, kiti – grįžimą į vaikystę ar neišspildžiusi lūkes-

čiu parkus. Visi sutaria, kad paveiksluose atpažistami žmogaus ženklu peizažai – tarsi kitas, tik panašus į šį pasaulis. Tad kodėl jis įtikina?

Kalbant apie paveikslus be poetinių metaforų – Algis Griškevičius kickveną kartą tapydamas eina iš tamsos į šviesą. Tai yra, jis tapo ne ant balto, o ant spalvoto (rausvo) grunto, vietomis leisdamas jam „persišvesti“ per šviesesnių spalvų sluoksnį. Šis senas klasikinės tapybos „fokusas“ sukuria keistą, vieno aiškaus šaltinio neturinčią, tarsi vienu metu iš viso peizažo sklindančią rugpjūčio pavakario šviesą. Nieko nepaprasto menininkas nedaro ir su paveikslu siūžetais. Kiekviena jų detalė iš tiesų egzistuoja. Tad gali būti, jog čia rasite koki pažiastamą vandens bokštą, stovintį šalia tetos Angelės kaimo sodybos. Tačiau tikresnis (tvirtesnis) už gyvenimą aprūdijęs vandens bokštą A. Griškevičiaus paveikslė atrodys magiškai ir paslaptingai, nes realūs objektai čia yra tik atspirtis, nuotykių pradžia. Iššūkis iš urbanistinių grioždų ir duobėtų kelių kasdienybės sukurti žūrovo širdį ir protą įtraukiančią sceną.

Jei A. Griškevičiaus paveikslai prasidėtų ir baigtisi jau aprašytu nuotaikų kūrimu, jie būtų žavūs, bet vargu ar įdomūs. Įtaigai kurdamas reikiamas nuotaikas (emocijas), jis nepamiršta ir proto. Šiam „parūpinia“ kultūrinio konteksto fragmentu ar kasdienybės laikraštiniu aktualiųj refleksijų. Pats būdamas judrus ir veiklus žmogus, menininkas su-

Algis Griškevičius. „Paskutinė stotelė“. 2011 m.

pranta ir žūrovo norą ne tik medituoti patogame krėslė, bet ir įspėti paveikslė papasakotą istoriją, atkuduoti kartais tyčia dviprasmiškus simbolius. Preciziška klasikine technika kurdamas emociškai įtaigius paveikslus, į visumą jis įpina šiuolaikinių menui būdingus „tekstinius“ komentarus. Pavyzdžiu, pirmine paveikslė „Eskizas saldainių dėžutei“ inspiracija tapo Žemutinė pilis (Lietuvos valdovų rūmai) ir jos atstatymo idėja. Pagalvokime, kas būtų, jei iš tiesų būtu išleista solidi partija saldainių dėžučių su tokiu paveikslėliu? Nepaisant saldainių skonio ar populiarumo, tokią dėžutę po kokių 500 metų galėtų atrasti koks nors entuziastas ir kilti į kovą už šių puikių rūmų atstatymą. Kita vertus,

šalies realijas išmanantis žmogus ši paveikslą galbūt traktuos kaip daibartinės paveldosaugos situacijos atspindį. Ir bus teisus. Kaip ir tas, kurį asfaltuotas keliukas mintimis nuves į baugius ir viliojančius vaidykstés žygius po apleistą dvarą. Žygiai į A. Griškevičiaus paveikslus gali būti ne mažiau įtraukiantys.

Galimybė pačiam interpretuoti kūrinį – vienas iš meno teikiamų malonumų. A. Griškevičius teigia, kad savo istorijas sugalvoja žūrėdamas į jau nutaptą paveikslą. Tai gali savo pasakojimus galime kurti ir mes. Pasitenriuokime su paveikslu „Paskutinė stotelė“. Reikia impiuso istorijos pradžiai? Išivaizduokime mažą gyvenvietę kažkur Lietuvos pakrašty. Metai iš metų

tarpmiestinis autobusas pralėkdavo pro ją net nestabteldamas. Gyventojai pyko ir liudėjo. Jautėsi atstumti. Todėl rašė nesibaigiančius skundus beigi prašymus, kol galiusiai, vieną gražią dieną, stotelė buvo įrengta. Štai jি, stovi. Nedidelė, bet savo. Tačiau tuo pat metu, tik kitais koridoriais, pralékė žinia, jog minėtasis autobusas emigracijos ištuštintose gyvenvietėse nebesurenka pakankamai keleivių. Maršrutas buvo panaikintas. Pasakodamas šią istoriją autorius pats kiek nuklysta nuo „Paskutinės stotelės“ temos, paversdamas ją „nekalta“ stotele. Pasirodo, galima ir taip. Todėl mes galime grįžti atgal ir pradėti pasakojimą iš naujo ir visai kitaip. Gal tai bus paskutinė šalies stotelė, kurios dar nenuteplijo Solomonus? Gal – paskutinė lietuviška stotelė, kuriaj mato sunkią rankinę baltais ir mėlynais dryžiais tempiantis būsimasis Londono užkariautojas, ką tik paskutinį kartą nusispjovęs į tylių griovio vandenį? Štai todėl parodos atidarymo metu žmonės stovi prieš paveikslus ir ginciasi. Lengvai, be įtampos. Juokiasi. Tada perineina prie kito eksponato. Bent trumpam užmiršta svarbiausia klausimą „kiek kainuoja“. Ir gerai.

Paroda veikia iki gruodžio 31 d.

LDS „Pamėnkalnio galerija“

(Pamėnkalnio g. 1/13, Vilnius)

Dirba antradienių–penktadienį 10–18 val., šeštadienį 10–16 val.

Optimistinis objektyvas

Mariaus Baranausko (1931–1995) fotografijų paroda

Katerina Baravykaitė

Fotografo retrospektyvą Lietuvos fotomenininkų sajunga pristato kupinu metaforų anonsu. Marius Baranauskas vadinamas savo laiko vartinku, garbingai priėmusi likimo smūgius. Žinoma, sudėtinga aprašyti kūrybą ar darbą (daugiausia laiko Baranauskas dirbo fotožurnalistu) žmogaus, gyvenusio reiklaus ideologinio fono ir aršios cenzūros sąlygomis. Tarybinė konjunktūra kaip savo programos skleidimo įrankį kur kas labiau vertino fotografijas, nei, pavyzdžiu, daugiaudugnė tapybą. Nors Antanas Sutkus su savo aklais ir akylais pionieriais lygiai taip pat naudojosi Ezopo kalba kaip i stilizotis, deformuotis ar fotorealistuoti pradėjusi tapybą, vis dėlto nuotraukai buvo daug lengviau prilipinti tiesos etiketę. Akyliu pažiūrėjus, tuometinės ir fotografijos, ir tapybos, ir skulptūros pavadinimai nedaug teisiskyrė – vyraovo alegorijos ir profesiniai apibendrinimai: žemdirbys, žvejas, tėvai, motinos, šokėjės, mėlieratoriai, montuotojai ar tiesiog

darbininkai, studentės, dainų šventės dalyviai ir t.t.

Tiesa, fotografai anuomet nebuvo laikomi pačiais tikriausiai menininkais, o kaip tik dėl to kovojo (refleksas kautis ir gintis išliko iki šiol). Tačiau sovietmečiu fotografijos

jos sritis neskurdo – turėjo atskirą profesinę draugiją (įkurta 1969 m.), 1989 m. tapusią fotomenininkų sąjungą. Buvo reguliariai leidžiami reprezentaciniai albumai, almanachai, klestėjo žurnallas „Nemunas“. Kebliausia, kad iš srities, kuria ne-

blogai rūpintasi, ko gero, daugiausiai ir reikalauta reprezentacijos funkcijos. Pavarčius fotografijų rinkinių albumus kyla įspūdis, jog tai metinė ataskaita vaizdais apie tai, kas šaunaus šiemet nutiko Tarybų Lietuvoje: štai atidengė monetinėtarmijai išvaduotojai, atnaujino laivą, įsikėlė naujakuriai, įvyko varžbos. Nemaža dalis skirta džiaugsmingai darbininko kasdienybei (žmogus darbo vietoje) ar doram jo veidui (portretas darbo aplinkoje).

Mégstami veikėjai: vaikai, senukai ir uniformuotieji, na, ir, žinoma, gržios tarybinės moterys. Tokiuose albumuose puikiai tinka ir Mariaus Baranauskas meistriškai suderintos kompozicijos fotografijos. Kariai, sinchroniškai pakreipę galvas į „dailiosios“ lyties astoves, turi dabarties reklamoms būdingo neužgaučiaus humoro dozę, tačiau per mažą, kad turėtum ūpo išžieisti. Nors sa-

komai, kad Baranauskas daugiausiai fotografavo reportažines nuotraukas ir, ko gero, tai yra tikra tiesa, dalis nuotraukų yra akivaizdžiai surežisuotos. Pavyzdžiu, „Tėvai“ (1967 m.) – keturi vyrai sė-

di ant suolelio priešais pasistatę po vaikišką vežimėlį su kūdiku. Tai joks tarybinio gyvenimo atspindys, o greičiau pokštas. Tai dabar vyrai dalyvauja gimdymuose, anksčiau vežimėlį stumti populiaruoju požiūriu buvo gryna bobų reikala. Plakatiškos ir šaunios Mariaus Baranauskas nuotraukos, vaizduojančios tarybinius įsimylėjėlius, žvejus ir kitų profesijų piliečius, daug įdomesnės ir iškalbingesnės, kai jos neatsietos nuo savojo meto ideologinio fono. Jo darbų archyvas vertingas kaip to laiko ženklas, ir nėra jokio reikalo bandyti apversti supratimą ar ieškoti paslapčių. Tad kaipgi reprezentuojame gerus sovietmečio menininkus: ar išradinėsime legendas, kaip „pabėgėlavo pas žvejus“ (žvejai buvo programinė tema), ar paprasciau – necenzuotai. Nuotraukos juk ir toliau išlieka paveikios.

Paroda veikia iki gruodžio 23 d.

Prospektas galerija (Gedimino pr. 43, Vilnius)

Dirba antradienių–penktadienį 12–18 val., šeštadienį 12–16 val.

Nepažįstami keistumai

Tonio Saadoja ir Flo Kasearu paroda „21.05.09“ / „14.06.09“ Šiuolaikinio meno centre

Eglė Juocevičiūtė

Paryčiais tuščios Talino gatvės ir po jas lakstantis baltas žirgas. Ir istorija apie tas naktis ir dienas, kai kažkur dingsta visi žmonės, apie žmonių bejegystę prieš sistemą, tamsą ir aklumą, bei iš hipodromo arklidžių išleistus žirgus. Ši istorija – tai literatūrinė ir žurnalistinių išstraukų junginys, sujungtas ne akiavaizdžiu, bet gana tvirtu stuburu. O stuburas sumanytas tam, kad suvienytu jaunu estų menininkų Flo Kasearu videofilmą „21.05.09“ arba „ESC“ bei Tonio Saadojos fotografinę instalaciją „14.06.09“. Dažniausiai parodos stuburus pasirenkamas tam tikras probleminis laukas ir jį bandoma iliustruoti, praplėsti, susiaurinti, paaškinti ar dar ką nors su juo nuveikti. Kūrinių raiškos ir pobūdžio įvairumas pats savaimė nebūna kuratorių siekiame, tačiau dažnai vadovaujamas mintimi, kad įvairiau yra įdomiau. Paradoksaliai, Flo Kasearu ir Tonio Saadojos kūrinių yra tokie vizualiai panašūs, kad jų kūrėjai, sumanę bendrą projektą, nusprenčė drauge sukurtą istoriją savo kūrinius ne tiek sujungti, kick „pripildyti“.

Kasearu videofilmė švintant ir lašnojant lietui, tuščiomis Talino gatvėmis šuoliuoja balto žirgo projekcija. Saadojos fotografijos instalacijoje – juodoje nors į akį durk salėje švyščiojančiose šviesdėžče – matome tuščias Talino sankryžas apsiniaukus paryti. Sprendžiant iš datų darbų pavadinimose, meno kūrinių sukūrimo įvykius skiria trys savaitės, o jei spręstume iš vaizdo, tai galėjo įvykti tą patį priesaušri. Tačiau nuo pavadinimų ir praside- da „uzvaizdžio“ (istorijos, slypinčios už vaizdo) „pildymas“.

„21.05.09“ – tai lygiai metai nuo

tos nakties, kai kažkoks piktvilnis paleido aštuonis (rudus) žirgus iš Talino hipodromo arklidžių ir 15 policininkų dvi valandas vaikėsi juos po Talino centrą. „14.06.09“ – praėjo lygiai 68 metai nuo tos nakties, kai įvyko pirmas masinis sovietinis trėmimas iš Estijos. Fotografiuotos sankryžos neturi tiesioginio istorinio ryšio su šiuo įvykiu, manau, dauguma jų, jei ne visos, atsirado kažkada pakeliui tarp 1941 m. ir 2009 m. Tuščios sankryžos (miesto judejimo mazgai, miesto pilnumo, veiksmumo įrodymai – juk ir Lietuvoje mažu miestelių dydis nusakomas sankryžų ir šviesoforų kickiu) čia veikia kaip miesto bendruomenės sunykimo, judraus organizmo sunaikinimo įvaizdis, galintis įvykti bet kur ir bet kada (taip, mokslinės fantastikos filmai užima didelę dalį ir mano vaizduotės šia tema). Todėl Kasearu baltais žirgas Jungtynėsi su „14.06.09“ veikia kaip dvi metaforos: kaip begalinės laisvės šauklys, tremtinijų išlaivinimas iš gyvulinės vagonės, ir kaip ištuštėjusio, ištuštinto kadaise judraus miesto tauri, bet kraupi šmēkla.

Nemalonioji šio videofilmo pusė atskleidžia tuomet, kai žirgas (ant pastatų sienu šuoliuojančio žirgo siuvelės perkeltas iš ant greitai važiuojančio automobilio stogo pritvirtinto projektoriaus, o jo šuoliavimas filmuojamas per kito greitai važiuojančio automobilio langą) pradeda lenktyniauti su juodu BMW universalu (talpi bagažinė suteikia mafijiškos reputacijos automobilui šeimyninį charakterį, todėl žirgo varžovas neturi nei veido, nei įvaizdžio). Lenktynės vyksta pažiūdžiant eismo taisykles, bet ne šauniai-gražiai-apgalvotai, kaip veiksmo filmuose, o gyvenimiškai-pavojingai-nevykusiai; nekelianti susižavėjimo vaizdą dar

timųj Vakarų“ įvaizdžiu. Legendiniai tapo Baltijos pajūrio kurortai, nauji mikrorajonai, regioniniu savitumu pasižymintys visuomeniniu pastatai, kaviniai ir restoranų architektūra. Itin popularios buvo kasdienio gyvenimo gerovę, komfortą simbolizavusios prekės, sovietinių piliečių medžiotos kaip užsieninės deficitas. Periferinis Pabaltijys į Sovietų Sajungą. Šaltojo karo metais su Vakarais konkuruavusių dėl centro ir periferijos statuso, transliavo tarptautines modernios aplinkos ir gyvenimo būdo idėjas.

Parodoje eksponuojami XX a. 7–8-ojo dešimtmečio Estijos, Latvijos ir Lietuvos architektūros, dizaino, taikomosios dailės kūrinių, jų projektai, fotografijos, filmuota medžiaga. Kuratorės: Lolita Jablonskienė, Kai Lobjakas (Talinas) ir Illiana Veinberga (Ryga). Architektai: Aleksandras Kavaliauskas ir Andrius Skiezelgas.

Parodoje „Mūsų metamorfiškoji ateitis“ tyrinėjami progresyvūs 7–8-ojo dešimtmečio sovietinės architektūros ir dizaino projektai, siekė sukurti naują idealią gyvenamają aplinką. Tokia aplinka turėjo būti lengvai

Flo Kasparu. Kadras iš videofilmo „21.05.09“

gadina lietaus lašais aptašytas kameros objektyvas. Dar nemaloniai, kad lenktynės neišsprendžia, vie- nu metu juodasis universalas dings- ta iš žirgo šuolių trajektorijos, po kelių minučių jų keliai susikerta, bet netrukus ir vėl išsiskiria, o žirgas ima blukti dienai vis labiau auštant. Poetiška metafora, pasirodanti vi- deofilmo pradžioje, „sugadinama“ įkinkius ją lenktyniauti.

Taigi vaizdai, „tuštoki“ vizualiai ir visai „tušti“ naratyvumo prasme (suprantant tuštumą ne kaip ydą, o kaip estetinę kategoriją), „papildo- mi“ nurodant inspiracinių įvykių. O tuos vaizdus jungiantis stuburas, pri- siminimą apie trémimus, straipsnio apie paleistus žirgus, kitų išgalvotų ir tikrų istorijų, įvairiai susijusiu su tuštuma, tamsa ir aušra, ištraukų junginys veikia kaip tos vaizdinės tuštumos „perpildymas“. Tai nuve- da vaizduoti link visų tuščių, tam- sių ir aušstančių (tiesiogine labiau nei perkeltine prasme) akimirkų mūsų prisiminimui.

Tokiu aki-

mirku, kurios tapo tam tikrais pa- saulietiskais nušvitimais, aplinkos pajautimais, supratimais, ir tokiu, kurios pralaužia apšviestos (aiš- kios), pilnos įvykių bei žmonių (be laiko pajautimui ir apmaštymui) kasdienybės kevalą.

Miesto antropologė Jekaterina Lavrinec, ieškodama, koks turėtų būti šiuolaikinis miesto tyrinėtojas („Miesto studijos: trys žvilgsnio perspektyvos“), lygina miesto vietinio gyventojo, turisto ir tyrinėtojo pozicijas. Anot jos, tyrinėtojas turėtų su- jungti vietinio gyventojo kasdienės aplinkos išmanymą ir produktyvią turistišką distanciją, kuri leidžia nustebiti kasdienėje aplinkoje. Pasak Lavri- nec, tokia būseną miesto teoretikai analizuja pasiskolindami Sigmundo Freudo „nejaukaus nejprastumo“ kategoriją, žymintą situaciją, kuriai būdingas balansavimas tarp to, kas yra pažystama, ir to, kas nepažystama. Pasiekti tokią būseną, kai kas nors pažystama ima atrodyti nejpras- ta, galima nuosaikiai, sąmoningomis

pastangomis, arba radikaliai, varto- jant įvairius kvišalus. Jei pasire- kamas nuosaikesnis būdas, Lavri- nec teigimu, to „pažystamo“ fotografiavimas tampa labiausiai tin- kama priemonė pamatyti tame kei- tumą, nes priverčia sustabdyti tą apli- koje ir išsižūrėti į ją. Pradėjus ieškoti nepažystamų keistumų savoje aplin- koje, norisi pagauti juos tada, kai jie patys ryškiausi – kai aplink daugiau nieko nėra. Todėl Saadoja fiksavo tuščias sankryžas paryčiais ir jas rodo blyčiojančiose šviesdėž- se, kad įdėtume daugiau pastangų, stengdamiesi ką nors jose pastebėti. Kasearu filme miesto teoretikui suprantama šmékla-paminklas yra skirta jo išsvajotoms keistenybėms. O mums tenka laukti nuosavo balto žirgo Gedimino prospektą ir Vilniaus gatvės sankryžoje.

Paroda veikia iki sausio 15 d.
Šiuolaikinio meno centras
(Vokiečių g. 2, Vilnius)
Dirba antradienį-sekmadienį 12–20 val.

Kronika

Dvi parodos netolimai praeiciāi

Gruodžio 9 d., ši penktadienį, 18 val. Nacionalinėje dailės galerijoje atidaromos sovietinė kultūra ir menų tyrinėjančios tarptautinės parodos: „Modernizacija. XX a. 7–8-dešimtmečių Baltijos šalių menas, dizainas ir architektūra“ ir „Mūsų metamorfiškoji ateitis. Dizainas, techninė estetika ir eksperimentinė architektūra Sovietų Sajungoje 1960–1980 m.“.

Gyva atmintis apie sovietinio laikotarpio Baltijos šalių dailę, dizainą ir architektūrą virsta istorija. Paroda „Modernizacija“ siekiama išryškinti ši į praeitį grimziantį Estijos, Latvijos ir Lietuvos modernios kultūros segmentą, ištraukti jį į pokarinės Europos techninės, socialinės ir kultūrinės modernizacijos kontekstą, praleiciant ryšį tarp Rytių ir Vakarų bei idėjų apykaitos tarp centro ir periferijos sampratai.

Inkorporuotas į SSRS, Baltijos šalys iš dalies išsaugojo senojo gyvenimo būdo elementus, kultūrinę atmintį ir puikavosi išskirtiniu „ar-

timųj Vakarų“ įvaizdžiu. Legendiniai tapo Baltijos pajūrio kurortai, nauji mikrorajonai, regioniniu savitumu pasižymintys visuomeniniu pastatai, kaviniai ir restoranų architektūra. Itin popularios buvo kasdienio gyvenimo gerovę, komfortą simbolizavusios prekės, sovietinių piliečių medžiotos kaip užsieninės deficitas. Periferinis Pabaltijys į Sovietų Sajungą. Šaltojo karo metais su Vakarais konkuruavusių dėl centro ir periferijos statuso, transliavo tarptautines modernios aplinkos ir gyvenimo būdo idėjas.

Parodoje eksponuojami XX a. 7–8-ojo dešimtmečio Estijos, Latvijos ir Lietuvos architektūros, dizaino, taikomosios dailės kūrinių, jų projektai, fotografijos, filmuota medžiaga. Kuratorės: Lolita Jablonskienė, Kai Lobjakas (Talinas) ir Illiana Veinberga (Ryga). Architektai: Aleksandras Kavaliauskas ir Andrius Skiezelgas.

Parodoje „Mūsų metamorfiškoji ateitis“ tyrinėjami progresyvūs 7–8-ojo dešimtmečio sovietinės architektūros ir dizaino projektai, siekė sukurti naują idealią gyvenamają aplinką. Tokia aplinka turėjo būti lengvai

transformuojama ir pritaikoma prie kintančių vartotojų poreikių. Ji su- jungė inovatyvias technologijas ir naują žmogaus, kaip aktyvaus šios aplinkos komponento, samprata.

Nors dauguma projektų gimė valstybės finansuojamuose tyrimuose institutuose ir centruose, dominan- jančiai pastatų statybos praktikai ir urbanizacijos dizainui juose dažnai buvo siūlomos alternatyvos. Sykiu buvo numatoma, kad netikėtumas ir galimybė statinius transformuoti ateityje taps svarbiausiomis jų savybėmis. Tokie sumanymai reikalavo išplėsti tradicinę dizaino ir architektūros sampratą: dėmesys buvo telkiamas ne į atskirą objektą, o į aplinkos (ir gyvenimo), kaip vientisos visumos, organizavimą. Parodoje eksponuojami Estijos, Latvijos, Lietuvos ir Rusijos menininkų ir architektų kūrinių. Ku- ratoriai: Andrius Kurgas ir Mari Lan- anemets (Talinas). Dizaineriai: Indre- kas Sirkelis (Talinas), „Kooperati- ve Darstellungspolitik“ (Berlynas).

Parodos veiks iki 2012 m. vasario 12 d.

LDM INF.

Aino Alamaa ir Leesi Erm parodoje. Talinas, 1964 m.

Kaip klonuoti legendą

Naujas filmas apie Vladimirą Vysockį

Praėjusių savaitę į ekranus išleistas filmas „Vysockis. Ačiū, kad gyvas“ („Высоцкий. Спасибо, что живой“) muša Rusijos lankomumo rekordus ir net nusipelnė pagrindinių lietuviškų televizijos žinių – LRT „Panoramos“ dėmesio. Aktorius ir poetas Vladimiras Vysockis jame atgijo pasitelkus kompiuterių technologijas ir sudėtingą kaukę, herojų suvaidinusio aktoriaus vardas kruopščiai slepiamas. Išleistas 1350 kopijų tiražu, filmas pasakoja apie tai, kaip Vysockis miršta perdozavęs morfijaus, paskui atgyja po klinikinės mirties. Pasirodžius filmui ekranuose, per Rusijos televizijos „Pirmajį kanalą“ buvo parodytas ir dokumentinis filmas apie paskutinius Vysockio gyvenimo metus, teigiantis, kad jis mirė praėjus ligai metams po išvykio Bucharoje (Uzbekistanas).

Filmui penkerius metus skyrė Rusijos televizijos „Pirmojo kanalo“ generalinis direktorius Konstantinas Ernsta, kuris sugalvojo projektą. Jį išgrendino susivienijimo „Direkcija kino“ vadovas Anatolijus Maksimovas ir poeto sūnus Nikita Vysockis. Pastarasis paraše scenarijų pagal tėvo draugo – aktoriaus Vsevolodo Abdulovo papasakotą Bucharoje atsitikusį išvyki, kai Vysocki ištiko klinikinę mirtis. Per tuos penkerius metus ne kartą keitėsi filmo režisieriai ir dailininkai. Filmą pradėjo žymus režisierius Aleksandras Mita („Ekipažas“), vėliau jo ēmėsi Igoris Volosinas („Aš“, „Nirvana“). Bet prasidėjus filmavimui, „Vysockis. Ačiū, kad gyvas“ perėmė populiarį „Bumerio“ autorius Piotras Buslajevas.

Siužetas paprastas: garsus aktorius, spjovės į gydytojų grasinimus ir KGB darbuotojų perspėjimus, vyksta gastrolių į Uzbekistaną. Kartu su juo važiuoja administratorius (Maksim Leonidov), draugas (Ivan Urgant) ir gydytojas (Andrey Panin), kiek vėliau atskrenda aktorių įsimylėjusi mergina (Oksana Akinšina). Jos akys Vysocki ištinka klinikinę mirtis. Pasak produserio Maksimovo, Vysockis – „stai žmogus, visiems suteikęs viltį: jis išsiveržę iš situacijos, iš kurios neįmanoma išsiveržti, o paskui parašė dainą „Mano juodas žmogus pilku kostiumu“. Beje, filmo projektas iš pradžių vadinosi „Juodas žmogus“.

Iki šiol laikoma paslaptyje, kas suvaidino Vysockį. Aktoriaus vardas bus paskelbtas baigus rodyti filmą kino teatrose. Paslaptis atskleista tik vienam žiūrovui – Rusijos premjerui Vladimirui Putinui, jam filmas parodytas daug anksčiau, iškart jį sumontavus. Žurnalista spėlioja, ar Vysocki suvaidino Vladimiras Kapustinas, ar Vladimiras Vdovičenkovas, ar Sergejus Bezrukovas. Pasak produserio, neatskleisti aktoriaus pavardės buvo nuspręsta, kad žiūrovai lengviau susitapatinėtų su filmu, o ne spėliotų, ar aktorius vertas vaidinti Vysockį. Iš pradžių buvo

„Vysockis. Ačiū, kad gyvas“

kalbama, kad kūrėjai pasinaudojo kompiuterinėmis technologijomis ir „atgaivino“ fotografijas, buvo miniemas ir holografinės projekcijos variantas, bet iš tikrujų filme vaidina konkretus aktorius, ant kurio veido uždėta silikoninė kaukė. Jos gamyba užtruko devynis mėnesius, nes ant konkretaus veido reikėjo sukurti gebančią šypsotis, kalbėti konstrukciją, o paskui ją uždėti ant trijų išmatavimų Vysockio kaukėlės modelio ir kickvieną odos porą padaryti tokią tikrovišką, kad personažas atrodytų puikiai net dideliame ekrane. Ši darbą atliko 250 dailininkų, iš pradžių kiekvienas kadas, kuriame yra Vysockis, buvo filmuojamas savaitę. Aktorius kasdien buvo grimuojamas šešias valandas – 4,5 valandos reikėjo, kad ant aktoriaus veido būtų uždėta 18 kito veido sluoksnių, pusantros – kad jie būtų nuimi.

Peterburgo kritikas Michailas Trofimenkovas „Komersante“ išspausdintoje recenzijoje „Néra už ką“ palygino filmo Vysockį su vaškiniu figūrų muziejaus personažu: „Pirmasis „Vysockio“ pasirodymas ekrane sukelia tik tolimas asociacijas su Timo Burtono „Bezdžionių planetos“ personažais, bet vėliau jis kelia nuolat didėjantį siaubą, sumiši su pasišlyktėjimu, kaip ponios Tussaud vaškinė lėlė. Išgirtasis virtuožkas grimas, esą garantavęs šimtaprocentinį panašumą, paralyžiavo aktorių, aprivojo jo mimiką, pora nedrašių grimas, kalbą – viena nekintančia intonacija, plastiką – nežmoniška nereikalingo judesio, sukelsiančio pavojų grimui, baime.“ Recenzijos pabaigoje kritikas apibendrina: „Taip, dauguma filmų apie roko žvaigždes (o Vysockis greičiausiai ir nusipelnė pirmosios sovietų roko žvaigždės vardo) paskoja apie tai, kaip jie gérę, badisi ir mirė. Bet kiekviename iš tų filmų yra herojų pakilimo, scenos šamanizmo akimirkos. Jų susideginimas turi nekintančios kūrybinės prasmės. Bet norint suvaidinti kūrybinę savižudybės prasmę, reikia aktoriaus, kuris bent galvotų apie herojaus sielą, o ne apie tai, kaip nesugadinti grimo.“

Prodiuseriai sako, kad nufilmuo-

tos medžiagos pagrindu ateityje bus sukurtas televizijos serialas, o jei filmą gerai priims, jie išleis ir režisieriaus sumontuotą filmo versiją. Tačiau būtent meninė filmo vertė ir sukėlė daugiausia klausimų. Kino kritikas Maksimas Eidisas (Gazeta.ru) įtarė „Vysockis. Ačiū, kad gyvas“ KGB apologetika ir SSSR nostalgija: „Grimuotojai ir kompiuterių specialistai galėtų taip nesistengti – niūriai iš ekrano žvelgiantis, karkanti ir prakaitu apsipylęs žmogus galėtų be jokių nuostolių nešioti ir kitą (pavyzdžiu, išgalvotą) vardą. Beje, taip būtų ir teisingiau. Jis – aktorius, bet filme vienintelis jo pasiromas – ne Tagankos teatre, o Bucharos turge. Tai maištautojas prieš režimą, bet jis neištaria nė vienos frazės, galinčios sukelti specialiųjų tarnybų įtarimą. Jis beprotiškai populiarius, bet stovi didžiulėje eileje kartu su kitais tarybiniais piliečiais ir eina Maskvos oro uostu niekieno neatpažintas. Jo vaikosi KGB, bet tikslai – migloti. Jis beprotiškai myli dvi moterys, bet jų santykiai istorija lieka už kadro. Jis poetas, bet rašo tik vieną eilėraštį, pačioje filmo pabaigoje, ant „Marlboro“ pakelio, iškart galutinį variantą, kaip ir kažkada Majakovskio sukritikuotas filmo „Poetas ir caras“ herojas. Jis – dainininkas, bet nė viena jo daina kadre nenuškamba visa, kol ekrane nepasirodo pabaigos titrai.“ Kritiko išvada tokia: „Todėl, kad visa tai nesvarbu: juk Vysockis – ne pagrindinis filmo herojus, pagrindinis visai ne jis.“

Pasak Eidiso, pagrindinis personažas yra KGB pulkininkas Viktoras Michailovičius (Andrey Smolikov): „Doras, pasirengės rizikuoti ir diskutuoti su viršininkais. Jis – kovotojas už tiesą, atliekantis savo pareigą visuomenėi. Sudėtingas, susimaištęs, giliai jaučiantis žmogus, galų gale suvokiantis savo klaidas. O kas pastūmėja paklydujį kagėbistą atgailauti, ne taip ir svarbu. Žinoma, negali nepastebeti „Vysockis. Ačiū, kad gyvas“ ir „Oskaru“ apdovanoto Floriano Henckelio von Donnersmarcko filmo „Kitų gyvenimai“ panašumo. Panašus ne tik siužetas (abiejose specialiųjų tarnybų karininkas keičiasi sekdamas

disidentą ir klausydamas savo paties itaisytu „blakių“), bet ir tai, kad praeitis, kurią galima stebčti ekrane, yra išgalvota. Tik von Donner-smarcko VDR – lyg Orwellio pragaras, kur viskas pilka, nyku ir nešvaru. O „Pirmojo kanalo“ sukurta SSSR – idealizuotas pasaulis, kuriamo gyvena sudėtingi, bet sielos giliuose geri žmonės (net epizodinis prievar-tautojas greičiau yra apgailėtinės, nei bausis), kur niekas neima kyšiu, KGB informatorius atgailauja ir rizikuoja gyvybe, o turčiai ir niekšai dėl jausmų pertekliaus verkia kaip kūdikiai. Išsaugojęs niūriau-sius prisiminimus apie vaikystės apsilankymus VDR, von Donner-smarckas kūrė savo filmą, nukreip-tą prieš „ostalgiją“ – Rytų vokiečių visam laikui prarasto socialistinio ro-jaus ilgesį.“

Kritikas pabrėžia, kad „Vysockis. Ačiū, kad gyvas“ kasdien reklamuotas per pagrindinį Rusijos televizijos kanalą ir išleistas į ekranus keturių dienos prieš rinkimus, gavęs buvusio KGB pulkininko palaimyti-mį.

Kinotyrininkas ir kritikas Jurijus Bogomolovas nelabai suprato, ką žiūrovams norėjo pasakyti beveik idealiai sumodeliuotas Vysockis: „Ką jis mums pasakė? Iš esmės nėko svarbus. Ką pasakė filmo auto-riniai? Jie pasakė: stai žmogus, galėjës daryti viską, apie ką net nebūtų galėję pagalvoti jo amžininkai. Žmogus, kuriam nėra žodžio „ne-galima“. Jis galėjo uždirbti milžiniškus pinigus, vesti prancūzų kino žvaigždę, išsigerti mercedesą, viršyti juo greitį, nebijo KGB. Jis galėjo atidėti savą baigtį. Ir tai viskas, ką jie sugebėjo pasakyti? Kažkaip menkai skamba, palyginti su tomis techninėmis pastangomis ir kūrybi-niais talentais, kuriuos išnaudojo siekdami klonuoti fenomenalų žmogų. Ir nepalyginti mažiau už tai, ką jis pasakė savo baladėmis. Ar reikėjo drumsti pomirtini poeto gyvenimą tik tam, kad būtų galima pa-simėgauti jo žemiskais žygarbiais ir patenkinti tuštybę tų, kurie įval-dė kinematografinio klonavimo technologijas?“

Bulvariniis dienraštis „Komso-molskaja pravda“ mano, kad ir

įvaizdis nukopijuotas blogai: „Vysockis filme – emocijų netekės, siaubingas, pusiau negyvas žmogus, nuolat į šoną nukrypstančia, kramtomają gumą primenančia fizionomija, Sergejus Bezrukovo akimis, karikatūriškai užkimęs, tariantis be-reikšmes frazes, pavyzdžiu: „Gal taip, o gal ir ne.“ Kad ir kaip būtų keista, jis iš tikrujų nuolat nori kristi negyvas“.

Kritikas Romanas Volobujevas konstatuoja: „Keisto personažo, lygiai prieš metus iki mirties išgyvenusio jos generalinę repeticiją Bucharoš viešbučio „Inturist“ numeryje, biografijos epizodas galėjo tapti tik labai keisto filmo priežastimi. Bet pagal velionio sūnaus scenarijų, parašytą kūrybiškai prižiūrint „Pirmojo kanalo“ viršininkams, sukurtas Buslovo „Vysockis“ keistesnis už keistą. Taip turėtų atrodyti mirstančio žmogaus sąmonės srautas, sukonceptuotas „Istorijų karavanui“ (spalvotas žurnelas apie ižymių žmonių gyvenimus, – red. past.).

Amžininkai (dauguma realūs žmonės, pavadinti išgalvotomis pardavėmis) guvija stumdos pirmame plane, tarytum tyčia neprileidami kameros prie pagrindinio herojaus. Pats herojus, jis – ir pagrindinis specialus efektas, šmékščioja kadre lyg vaiduoklis užsitemposiame spiritizmo seanse. Aplinkiniai akivaizdžiai bijo prie jo prisiliesti, ir juos galima suprasti. Dėžutė su morfijumi, pilki Lubiankos angelai, kurių ketinimai tokie ambivalentiški, kad juos vaidinantys Smoliakovas ir Iljinas laisvai galėtų kalbėti ir lotyniškai. Šuoliai iš anapusinės metafizikos į balaganą ir atgal. Akinšina, kurios ypatingam talentui per paskutinius dešimt metų nerado raktuo nė vienas rusų režisierius, iþprastai mirga pati sau: vienas iš nedaugelio jos susilietimų su filmu (ir kartu geriausia jo vieta) – tai sielą draskančia greitakalbe ištarta frazė: „Ar nori dešrytés?“ Visa tai, žinoma, galima nuobodžiai paaikiinti. Kad filmui, kaip ir viskam pasaulyje, reikia autoriaus, o smagūs kameros pasivažinėjimai, kuriuos mėgsta režisierius Buslovas, pamažu praranda prasmę, kai kažkas kitas vėliau sukarpo juos į dvieju su puse sekundės trukmės kadrus. Arba kad dėlioti filmą iš būsimojo serialo parengiamosios medžiagos – nenatūralus metodas, kad ir kaip jis būtų trauklus ir praktiškas.

Tačiau ko iš „Vysockio“ tikrai netamisi – tai dviejių valandų stabilios velniavos dvelksmo. Kadangi produseriai Ernsta ir Maksimovas įjė į šį efektą dar nuo „Sargybų“ (turima galvoje Rusijoje labai populiarū „Nakties sargybą“ ir jos tėsiųs, – red. past.) laikų, matyt, juos galima pasveikinti su sėkmė. Kita vertus, tuščiai erzinti mirusius – blosgas ženklas.“

PARENGĖ K. R.

Praeitis sušildo labiau

Krësle prie televizoriaus

Spaudos konferencijoje pravirkusi Italijos darbo ministrė Elsa Fornero – ryškiausias mano šios savaitės televizijos ispūdis. Ji verkė, nes krizės sąlygomis nepavyks igvendinti numatyty reformų. Nežinau, ar kada nors sulauksiu verkiančios lietuvių ministrės televizijos ekrane. Nežinau, ar norčiau sulaukti tokio vaizdelio, nes neįsivaiduoju nuoširdžios lietuvių valdininkų(-ių) užuoautos skurstantiems ir vargstantiems. Ką kalbėti apie valdininkus(-es), jei kiekvienoje troleibuso stotelėje į mane spokso aukomis nugrimuotos lietuvių žvaigždės. Jos kviečia stabdyti prievertą prieš moteris, bet būkime atviri – žvaigždės išprastai reklamuoją save. Gal ketinimai ir buvo kilnūs, bet tai baigne „kaip visada“. Stebina tik, kad tokiam kilnumo demonstravimui višada atsiranda kažkiene pinigų. Ypač artėjant šventėms, kai televizijos masiškai suserga įvairiomis „gerumo ligomis“. Bet įtarui, kad nuoširdų norą padėti vis dažniau keičia gerumo ir socialinio angažuotumo klišės. Tamsų ir šaltą metų laiką norisi nuo jų bėgti kuo toliau. Kitas klausimas, kur?

Tikiu, kad numanote, ką atsakyti. I kiną, į užburiančius neviltinius Jimu Jarmuscho vaizdus, į filmus, kurių herojai verkia ir bijo „ištirrupij“, į išnykusį ankstyvojo Otaro Joseliano pasaulį. Man jo 1976 m. „Pastoralė“ (LTV, 14 d. 20.05) yra kino grynuolis, kurį galiu žiūréti nuolat. Joselianis pasakoja apie muzikantus, kurie atvyksta repetuoti į kaimą. Klasikinės muzikos garsai ir šimtmečiai nesikeičianti kaimiečių būtis filme sugvena logiškai, nors miestiečiai ir kaimiečiai smalsiai žiūri vieni į kitus kaip į skirtingu planetu gyventojus. Toks grynuolis galėti pasirodyti ir Arūno Žebrūno 1964 m. „Paskutinė atostogų diena“ (LTV, 10 d. 19 val.) – elegiškas atsišveikinimas su vaikyste, kai pasau-

lis dar atrodo aiškus ir prasmingas.

LTV nauju filmu beveik nerodo, o serialas apie sekli Puaro, matyt, jau galėtų pretenduoti į Guinesso knygą kaip dažniausiai Lietuvoje rodomas serialas. Kelias naujienas šią savaite parodys LNK ir TV3. Šios nakties (LNK, 9 d. 02.10) Richardo Linklaterio filmas „Nejžvelgiamas pasaulis“ (2006) suintrigavo dėl kelių priežascių. Pirmiausia todėl, kad tai dar viena Philipo K. Dicko romano ekranizacija. Ir ne bet kokia, o paties autobiografiškiausio, kurį įkvėpė rašytojo eksperimentai su narkotikais. Scenarijų parašė Charlie Kaufmanas („Būti Džonu Malkovičiumi“), o filmą iš pradžių norėjo kurti Terry Gilliamas. Bet Gilliamas garseja savo neigvendintais projektais, tad režisieriumi tapo lyriais filmais „Prieš saulėteki“ ir „Po saulėlydžio“ išgarsėjęs Linklateris. „Nejžvelgiamas pasaulis“ – animacinis filmas. Linklateris pasinaudojo ankstesniame filme „Waking Life“ išbandytu animacijos technika, bet pagrindinius vaidmenis „Nejžvelgiama pasauliye“ suvaidino Keanu Reevesas, Winona Ryder, Robertas Downey – nufilmuoti kadrų buvo retušuojami pasinaudojant Bobo Sabistonu išrasta animacijos programa.

Veiksmas perkels į netolią atėjį – 2013-uosius Kalifornijoje. Pagrindinis filmo herojus yra policininkas, infiltracijos specialistas. Jo specializacija itin svarbi, nes Amerika kariauja ir su narkotikais, ir su teroristais. Filmas buvo kuriamas Ostine, Teksono valstijoje, mieste, kur ir gyvena režisierius. Dicke kūrybos žinovai tvirtina, kad „Nejžvelgiamas pasaulis“ puikiai perteklia romano esmę, esą tai – „ne filmas apie paranoidę, bet paranoidiškas filmas“.

Režisierė Shainec Gabel išgarsėjo 1997 m., kai kartu su Kristin Hahn sukūrė dokumentinę juostą „Anthem“. Šešis mėnesius dvi mo-

tersys keliavo po Ameriką ir klausinėjo sutiktų žmonių apie jų viltis, baimes ir svajones pasitinkant nauja tūkstantmetį. Tarp sutiktų buvo aktorių Robertas Redfordas, režisierius Johnas Watersas, rašytojas Hunteris S. Thompsonas. Matyt, kelionės išpūžiai paskatinino Gabel 2002 m. sukurti „Meilės eiles Bobiui Longui“ (LTV, 15 d. 22.30) – pasakojimą apie jauną merginą (Scarlett Johansson), kuri po motinos mirties sugrižta į Naująjį Orleaną, į apleistus vaikystės namus. Bet čia jos laukia staigmena – du motinos draugai. Buves literatūros profesorių Bobis Longas (John Travolta) ir jo globotiniai bei biografas Lousonas (Gabriel Macht) namuose gyvena jau seniai ir nesirengia išsikraustytis.

Režisierė panardina žiūrovus į nostalgiską ir tingią JAV Pietų atmosferą. Filmas nuteikia nostalgiskai dar ir todėl, kad jame skamba daug literatūros, poezijos citatų, virš jo sklando rašytojų Carson McCullers šešėlis. Vis dar skaitantys žmonės, manau, patirs malonumą.

Iš lenkų kino klasikos užuominę nauausta Boryso Lankoszo, „Kita monetas pusė“ (LTV, 11 d. 23.15) – vienas išsimintiniausiai ir labiausiai apdovanotu paskutinių metų lenkų debiutų. Filmo veiksmas vyksta 5-ajame dešimtmetyje ir mūsų laikais, jo herojės – trys vienos šeimos moterys. Motina (Krystyna Janda) su senele (Ana Polony) nori žūtbūt ištinkinti Sabiną (Agata Buzek). Jai jau per trisdešimt. Kukliai leidylės darbuotojai Sabinai aikšiai stinka vyro meilės, bet kandidatą į virus inteligenčiai merginai pokario Varšuvuje rasti nelengva. Vieną tamsų vakarą Sabinos gyvenime lyg iš po žemiu išdygsta gražuolis Bronislavas (Marcin Dorociński). Kartu su juo Sabinos gyvenime prasideda juokingi ir tragiski įvykiai. Netikėtuose siužeto posūkiuose slypi ir fil-

„Pastoralė“

„Meilės eiles Bobiui Longui“

mo žavesys. Prasidėjės kaip tradiciškas pasakojimas apie pokari, filmas kelių kartus pakeis toną ir žanrą, nors režisieriu ir jo fantastiškomis aktorems arčiau širdies vis dėlto juodoji komedija. Lankoszas rodo antrąjį išprastą savoką – patriotizmas, meilė, kolaboravimas, požūris į tautos istoriją pasiaukojimas – puše. Jis daro tai talentingai, pasitelkdamas žaisminges užuominas, tiksliai materialiosios epochos pusės rekonstrukciją, grakščiai stilizuodamas ir lenkų kino istoriją. Girdėjau, kad Lankoszas dabar bando laimę Holivude.

Amerikiečiai mėgsta nostalgiskai prisiminti neseną pracių. 1997 m. Paulo Thomaso Andersono sukurtos „Pašelusios naktys“ (LNK, 10 d. 00.10) – taip pat iš tų filmų, kurie nenusibesta. Jis perkelia į 1977-uosius, Los Andželo priemiestį San Fernando Valley. Viename naktinių klubų jaunliklis Edis Adamsas (Mark Wahlberg) susipažsta su kitu.

Jūsų –

JONAS ŪBIS

no prodiuseriu Džeku (Burt Reynolds) ir netrukus tampa tarptautine pornografinio kino žvaigžde. Andersonas pasimėgaudamas atkuria epochą, kai seksas buvo nepavojingas malonumas, o malonumą pramone klestėjo, nes virš jos dar nekabojo grësminges AIDS šešėlis.

Trečiasis George'o Clooney 2008 m. režisuotas filmas „Odinės galvos“ (LNK, 11 d. 22.30) nukels į dar anksčiau – į 1925-uosius, į pasakos apie amerikietiško futbolo veteraną Doda (jį suvaidino pats Clooney). Jis savo komandoje įdarbino karį veteraną Karterį (John Krasinski), kad šis padėtų žemyn besiritančiai jo komandai. Abu jie išsimylė žurnalistę Leksę (René Zellweger). Jei mėgstate sportą arba romantines komedijas „su moralu“ ir atsakymu į klausimą, ar tikrai dori metodai būna patys efektyviausi, nepasigailesite.

Amerikiečiai mėgsta nostalgiskai prisiminti neseną pracių. 1997 m. Paulo Thomaso Andersono sukurtos „Pašelusios naktys“ (LNK, 10 d. 00.10) – taip pat iš tų filmų, kurie nenusibesta. Jis perkelia į 1977-uosius, Los Andželo priemiestį San Fernando Valley. Viename naktinių klubų jaunliklis Edis Adamsas (Mark Wahlberg) susipažsta su kitu.

Jūsų –

JONAS ŪBIS

no klasiko Terry Gilliamo Italijoje sukurta „Visa šeima“ („The Wolly Family“). Išėjės atsiimti prizo už skečą apie klonus režisierius parėskę, kad nuo šios akimirkos jo karjera greičiausiai suksis atgal.

EURIMAGES Europos koprodukcijos prizas įteiktas Urugvajaus ir Ispanijos prodiuseri Marielai Besuevsky. Už gyvenimo indėlį Europos kino akademijos prizai skirti danų aktoriui Madsui Mikkelsonui ir britų režisieriu Stephenu Frearsui. Specialiu akademijos garbės prizu pagerbtas prancūzų aktorius Michelis Piccoli. Pastaras prizas skiriamas ne kasmet – paskutinį kartą jis buvo įteiktas 2008 m. portugalų režisieriu Manoeliu de Oliveirai.

Žiūrovų prizas, kurį renkant galėjo dalyvauti ir „7 meno dienų“ skaitytojai, atiteko Tomo Hooperio filmui „Karaliaus kalba“.

„7 MD“ INF.

„Melancholia“

Geriausia režisiere tapo taip pat danų režisierė Susanne Bier, sukūrusi „Oskaru“ jau apdovanotą filmą „Geresniame pasauliye“. Geriausia aktore pripažinta Tilda Swinton, suvaidinus demoniško paauglio motiną Lynne Ramsay filme „Reikia pasikalbėti apie Keviną“ (D. Britanija). Ji taip pat nedalyvavo ceremonijoje, prizą atsiémė filmo pro-

duiseris. Nebuvo Berlyne ir geriausiu aktoriumi tapusio bei „Oskaru“ taip pat jau įvertinto Colino Firtho, sukūrusio pagrindinį vaidmenį filme „Karaliaus kalba“ (D. Britanija). Pastarojo filmo montuotojas Tariqas Anwaras taip pat įvertintas Euopos kino apdovanojimu.

Geriausiai Europos scenaristais tapo belgų režisieriai broliai Jea-

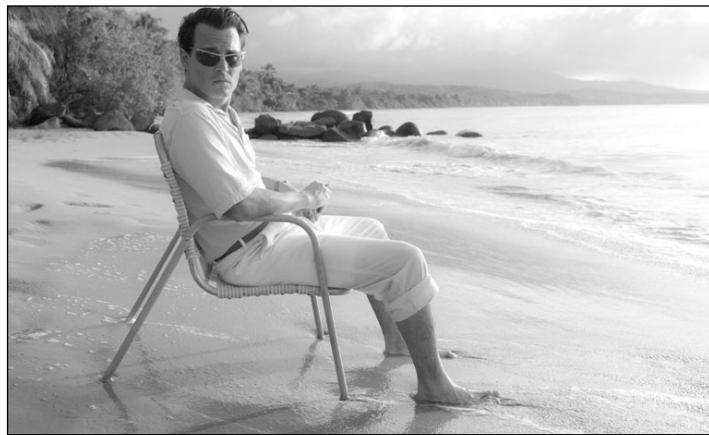
Kronika

Apdovanoti geriausiai Europos filmai

Šeštadienį Berlyne įvyko iškilminga, jau dvidešimt ketvirtosios Europos kino akademijos ceremonija – buvo apdovanoti geriausiai 2011 metų filmai. Už laureatus balsavo daugiau nei 2500 tūkstančio akademijos narių. Geriausiu šių metų Europos filmu tapo Larso von Trieso „Melancholia“. Režisierius neatvyrko į Berlyną atsiimti prizo. Po Kanuose šiemet sukelto skandalu Larsas von Triesas pareiškė, kad nekalbės viešai. Prizo atsiimti išėjusi į atstove pranešė, kad „Larsas paprašė nusišypoti ir kuo draugiškiau pamuojauti ranka“. „Melancholijos“ operatoriui Manuela Alberto Claro atiteko ir Carlo di Palma prizas, skirtas geriausiam Europos operatoriui. Geriausia dailininkė buvo pripažinta „Melancholijos“ dailininkė Jette Lehmann.

Geriausia režisiere tapo taip pat danų režisierė Susanne Bier, sukūrusi „Oskaru“ jau apdovanotą filmą „Geresniame pasauliye“. Geriausia aktore pripažinta Tilda Swinton, suvaidinus demoniško paauglio motiną Lynne Ramsay filme „Reikia pasikalbėti apie Keviną“ (D. Britanija). Ji taip pat nedalyvavo ceremonijoje, prizą atsiémė filmo produ-

<p>KAUNAS</p> <p>Kauno dramos teatras</p> <p>9, 10 d. 15 val. <i>Igojoje salėje</i> – A.M. Sluckaitės „ANTIGONÉ SIBIRE“ (pagal J. Anouilh'us „Antigonę“). Rež. – J. Jurašas</p> <p>10 d. 12 val. <i>Mažojoje scene</i> – A. Sunklodaitės „KIŠKIS PABÉGELIS“ (pagal L. Jakimavičiaus knygelę „Lapé ir kaliošai“). Rež. – A. Sunklodaitė</p> <p>10 d. 18 val. <i>Rūtos salėje</i> – kalėdinės floristikos šou „Ten, kur miega rugiai“ Floristai P. Hessas (Šveicarija) ir M. Gvildys, dainuoja–mosios poezijos atlikėjas V. Karapavičius</p> <p>11, 18 d. 12 val. <i>Penktojoje salėje</i> – L. Carrollio „ALISA STEBUKLŲ ŠALYJE“ Adaptacijos aut. ir rež. – E. Piotrowska</p> <p>11 d. 14, 18 val., 13, 18 val. <i>Rūtos salėje</i> – S. Aksanen „APSIVALYMAS“ Rež. – J. Jurašas</p> <p>13 d. 19 val. <i>Mažojoje salėje</i> – J. Smulio „SVEČIUOSE PAS PULKININKO NAŠLĘ“ Rež. – D. Juronytė</p> <p>14 d. 18 val. <i>Igojoje salėje</i> – B. Srljanovič „SKERIAI“ Rež. – R. Atkočiūnas</p> <p>15 d. 18 val. <i>Rūtos salėje</i> – Keturakio „AMERIKA PIRTYJE“ Rež. – V. Lencevičius</p> <p>15 d. 20 val. <i>Mažojoje scene</i> – I. Pukelytės „MEILĖ PARYŽIUJE“ Rež. – I. Pukelytė</p> <p>Kauno muzikinis teatras</p> <p>9 d. 18 val. – C. Colemano „MIELOJI ČARITI“ Dir. – J. Geniušas</p> <p>10 d. 18 val. – J. Strausso „VIENOS KRAUJAS“ Dir. – V. Visockis</p> <p>11 d. 12 val. – Z. Bružaitės „VORO VESTUV</p>

„Romo dienoraštis“

Savaitės filmai

Apie dievus ir žmones ****

...1996 m. Tibhirino vienuolynas Alžyre. Septyni trapistų vienuolai susėdo prie Kūčių stalo. Šis suėjimas jiems ne tik svarbi religinė šventė, tai – lemtingo apsisprendimo vakaras. Islamo fundamentalistai reikalauja palikti ne tik vienuolyną, bet ir šalį, antraip vienuoliams gresia susidorijimas. Filmo pagrindas – reali istorija. Režisierius Xavier Beauvois norėjo ne tik atskleisti moralinę dilemą, iškilusių filmo personažams, bet ir pasvarstyti religijos vietą šiu dienų pasaulyje. 2010 m. Kanų kino festivalyje filmas buvo apdovanotas Didžioju žiuri ir ekumeninės žiuri prizais. Pagrindinius vaidmenis sukūrė Lambert'as Wilsonas ir Michelis Lonsdale'as (Prancūzija, 2010). (Vilnius)

Melancholia ***

„Melancholia“ pratęsia pas mus populiarų Larso von Trierio „Antikristą“. Vėl atsiduriame paslaptigame miške, tik šiek tiek jau nebe medinėje trobelėje, o prabangiuse rūmuose. Vėl matome nelaimingą, į auto-destrukciją linkusią moterį, kuri yra ragana, nes „viskā išmano“. Režisierius ir vėl mums rodo pastangas išsivaduoti iš asmeniškos depresijos gniaužtų. Savaip „Melancholia“ užbaigia ankstesnį filmą – sunaikinami (ar susinaikina) ne tik filmo personažai, bet ir Žemė. Nes von Trieras mano, kad ir žmonės, ir Žemė pasiekė ribą, ir bus tūk geriau, jei nieko neliks. Pirmojo filmo dalis „Džastina“ rodo Kirsten Dunst (Kanų prizas už gerausią moters vaidmenį) herojės vestutes. Jos nufilmuotos ir sumontuotos „dog-miškai“, o egoistiški, savim patenkinti, šykštūs ar infantiliški vestuvui dalyviai primena ne vieną skandinavišką filmą apie yrancią šeimą ir visuotinę veidmainystę. Antroji filmo dalis pavadinta Džastinos sesers Kler vardu. Ji visiška herojės priešingybė – juodaplaukė, dalykiška ir atsidavusi vis labiau į ligą grimztačiai seseriai. Bet Kler (Charlotte Gainsbourg) bijo prie Žemės artėjančios Melancholijos planetos, kuria taip žavisi jos turtingas vyras (Kiefer Sutherland). Kler pratęsia von Trierio mėgstamą moterų iracionalumo temą – visos jos nuojaudės pasitvirtins. Bet kol taip atsitiks, mėgaudamas netrukus išnyksiančios Žemės grožiu, lėtai ir iškilmingai, pasitelkęs Richardo Wagnerio „Tristano ir Izoldos“ garsus, von Trieras rodys artejančios katastrofos neišvengiamybę. Taip pat vaidina Jonas Hurtas, Charlotte Rampling (Danija, Vokietija, Švedija, Prancūzija, 2011). (Vilnius, Kaunas)

Romo dienoraštis ***

Bruce'o Robinsono filmas pasakoja apie niujorkietį Polą, kuris persikelia į rojaus salą Puerto Rike. Polui patinka ir neskubus gyvenimo ritmas, ir gausiai besiliečiantis romas. Jis pradeda rašyti vargingam vietiniam laikraščiui ir įsimylį gražuolę Šeno – įtartino turtuolio sužadėtinę. Turtuolis nusprendė paversti salą turtuolių rojumi. Polui iškyla pasirinkimo problema, juk rašydamas laikraščiui jis kartu tarnaus ir korumpuotam turčiu. Johnny Deppas ne pirmą kartą vaidina amerikiečių rašytojo, kontruktūros simbolio, alkoholio ir įvairių ribų peržengimo mėgėjo Hunterio S. Thompsono kūrinio ekranizacijoje ir, regis, šiek tiek su juo susitapatinia. Taip pat filme vaidina Aaronas Eckhartas, Michaelis Rispoli (JAV, 2011). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Žmogus, pakeičęs viską ***

Režisierius Bennetas Milleris 2006 m. sukūrė gerą filmą apie rašytoją Trumaną Capote. Naujas jo filmas taip pat apie realų žmogų – buvusį beisbolo žaidėją Billy Beane'ą, kuris, tapęs vadybininku, nuspindė pažeisti ir savo gyvenimą, ir požiūrių į sporto vadybą. Nauji metodai stebina ne tik žaidėjus. Ar filmo herojus iš tikrujų atnešė revoliucines permainas į populiariausią JAV sporto šaką? Pagrindinius vaidmenis filme sukūrė Bradas Pittas ir Philipas Seymouras Hoffmanas (JAV, 2011). (Vilnius, Kaunas)

***** – šešedvras, **** – pasižiūrėti būtina, *** – geras filmas, ** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorė – Monika Krikštopaitytė

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | Publicistika – Laima Kreivytė

Stilius – Rita Markuličienė | Dizainas – Jokūbas Jacobskis

Maketas – Vanda Čemerkaite | www.7md.lt – Julijus Lozoraitis

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

9–15 d. – Kalėdų Senelio slaptoji tarnyba (3D, D. Britanija, JAV) – 11.10, 13.30, 16.15, 19, 21.40; 9, 10, 12, 13, 15 d. – Kalėdų Senelio slaptoji tarnyba (D. Britanija, JAV) – 12, 14.30, 17 val.; 11 d. – 14.30, 17 val.; 14 d. – 12, 14.30
9–15 d. – Naujieji metai Niujorke (JAV) – 11.20, 13.50, 16.30, 19.15, 22 val.; 14 d. – 11.20, 13.50, 16.30, 22 val.
9–15 d. – Važiuok (JAV) – 16.15, 18.45, 21.15
10 d. – Ch. Gounod „Faustas“. Tiesioginė premjeros transliacija iš Niujorko Metropolitano operos – 20 val.
15 d. – Karaliaus kalba (Australija, D. Britanija) – 18.40
12 d. – Valandos (JAV) – 14.30
10 d. – Raudona kaip dangus (Italija) – 13 val.; 11 d. – 15 val.
10 d. – Yp! (Nyderlandai) – 15 val.
11 d. – Krokodilai (Vokietija) – 13 val.
12 d. – Mažylė (Austrija, Italija) – 17 val.
14 d. – Ateitis dabartyje (rež. S. Bielskytė). Diskusija „Apgink Sokratą nus sofisty reformos!“ – 17 val.

Pasaka

9 d. – Oda, kurioje gyvenu (Ispanija) – 17, 21.30; 10, 14 d. – 20.30; 13 d. – 20 val.
9 d. – Prie jūros (Meksika) – 17.15; 10 d. – 15 val.; 11 d. – 16.30
9 d. – Raudonoji valstija (JAV) – 18, 20 val.; 10 d. – 17.30; 11 d. – 19 val.; 12 d. – 19.15; 13 d. – 16, 18.15, 21.15; 14 d. – 21 val.
9 d. – Nebalta drobė (rež. J. Naraškevičiūtė) – 19 val.
9 d. – Vidurnaktis Paryžiuje (JAV, Ispanija) – 19.30; 13 d. – 19 val.
9 d. – Gabalėlis dangaus (JAV) – 20.15; 12 d. – 20.30; 14 d. – 17, 20 val.; 15 d. – 19.30
9 d. – Vidurnaktis Paryžiuje (JAV, Ispanija) – 19.30; 12 d. – 21 val.; 14 d. – 19 val.
9 d. – Pragaro marimbos (Gvatemala, Meksika, Prancūzija) – 21.45; 10 d. – 16.30, 22 val.; 11 d. – 19.30, 21.15; 12 d. – 19 val.; 15 d. – 21.30
10 d. – Savaitgalis su Pasaka. Žaislus meistras – 15 val.
10 d. – Egonas ir Doncis (Vengrija) – 16 val.; 11 d. – 15 val.
10 d. – Virtuvė sielai (Vokietija) – 18 val.
10 d. – Anapus (Švedija) – 18.30; 13 d. – 21 val.; 10 d. – Viskas, ką myliu (Lenkija) – 19.30
10 d. – Aš tai pat (Ispanija) – 20 val.
10 d. – Pasaulis yra didelis ir išsigelbėjimas slypi už kampo (Bulgarija, Slovėnija, Vengrija, Vokietija) – 21.30
11 d. – Stebuklų laukas (rež. M. Survila) – 17, 20 val.
11 d. – Kūdikiai (Prancūzija) – 17.15
11 d. – Protinges sprendimas (Švedija) – 18 val.
11 d. – Barzakh (rež. M. Kvedaravičius) – 18.15
11 d. – Aštuonios su puse moters (D. Britanija, Vokietija) – 21 val.
12 d. – kino viktoria „Kovos klubas“ – 18 val.
12 d. – Sėdžiu. Medituoj Vipasañ (Indija) – 18 val.
12 d. – V.V. Landsbergio dokumentinių filmų diptikas – 20 val.; 13 d. – 15 val.; 14 d. – 18 val.
15 d. – Beždžioniautojos (Švedija) – 17.15, 19, 20.45

Ozo kino salė

9, 10, 14, 13, 14 d. – Barzakh (rež. M. Kvedaravičius) – 16 val.

9, 10, 13, 14 d. – Zero 2 (rež. E. Velyvis) – 18 val.

12 d. – Akvariumas (D. Britanija) – 14 val.

9, 12 d. 16; 14 d. – Prie jūros (Meksika) – 14 val.

10 d. 16; 15 d. – Viskas, ką myliu (Lenkija) – 18 val.; 12, 18, 13, 14, 15 d. – Pragaro marimbos (Gvatemala, Meksika, Prancūzija) – 16 val.

KAUNAS

Forum Cinemas

9–15 d. – Kalėdų Senelio slaptoji tarnyba

© „7 meno dienos“ Kultūros savaitraštis. Išeina penktadieniais.

Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VšĮ „Meno dienos“,

Maironio g. 6, 01124 Vilnius. Tel.: 2613039, 2611926.

Eli. paštas 7md@takas.lt. ISSN 1392-6462. 3 sp. I. Tiražas 1000 egz.

Spausdino UAB „Ukmergės spaustuvė“, Vasario 16-osios g. 31, Ukmergė

Remia LR Kultūros rėmimo fondas,

Spaudos, radio ir televizijos rėmimo fondas

6

7

7

13

9

2

6

4

6

8

8

